

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkivüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

ELŐFIZETÉSI ÁR: Egész évre . . . 10 kor. Félévre 6 „	Felelős szerkesztő: Dr. HOLITSCHER SZIGFRID budapesti kir. közjegyző.	Szerkesztőség és kiadó- ==== hivatal ==== Budapest, VI, Andrásy-út 1.
--	---	---

Tartalom. A magyar közjegyzői intézmény története. — A magyar polgári törvénykönyv II. tervezetének a „Végrendelet Tételé”-ről szóló fejezetéhez. — A váltóóvás az új magyar váltótörvény tervezete szerint. — Felsőbirósági határozatok. — Közlemények.

A magyar közjegyzői intézmény (1874 : XXXV. és 1886 : VII. törvénycikkek) története.

Irta : Rupp Zsigmond, budapesti kir. közjegyző.
(Folytatás.)

V. Bogdány Lajos javaslata.

Az csak természetes, hogy Bogdány Lajos, ki — a mint tudjuk — a francia közjegyzői intézményt gyakorlatból ismerte, — javaslatával a *francia törvényre támaszkodott*.

Erre fontos oka is volt! A közjegyzőség ugyanis nem tartozik azon intézmények közé, amelyeknek szervezése a nemzetnek ősi szokásai és sajátságaihoz való alkalmazkodást megköveteli, amilyen pl. az örökségi jog; ellenkezőleg, az ép úgy, mint általában minden internacionális

jellegű intézmény: a váltó-, a kereskedelmi-, a telekkönyvi jog és hasonló, — nem tűr állam és állam közt válaszfalat.

Körültekintvén tehát a nyugat államai közt, Bogdánynak annak tudatára kellett jönnie, hogy — amidőn az angol közjegyzői intézmény teljesen elavult és szervezetlen állapotánál fogva egyáltalán szóba sem jöhetett, és amidőn Olaszország közjegyzői intézménye — bár magának a közjegyzőségnek bölcsője itt keresendő — már olyannyira elposványosodott, hogy kormánya már 1860. évben szükségesnek tartotta a francia közjegyzőség tanulmányozására jogtudósokat kiküldeni, — *csakis a francia és a német közjegyzői törvény közt választhat.*

Igaz, hogy Bogdánynak azzal a kérdéssel is kellett foglalkoznia, vajjon ne vegye-e figyelembe az akkoriban Ausztriában tényleg még érvényben levő közjegyzői törvényt, — amely főelveiben rövid időn keresztül itt Magyarországon is fennállott, — és pedig azon különös vonatkozásnál fogva, amelyben Magyarország Ausztriához, különösen az egyéb jogi intézmények tekintetében is állott? Csakhogy e törvénynek — amely különösen bürokratikus szervezeténél és autonomiájának teljes hiányánál fogva szűk keretbe volt szorítva, — bizony legfeljebb csak az eljárási és kezelési szabályok dolgában vehette volna hasznát, de egyéb tekintetben vajmi kis mértékben, — annál kevésbé, mert Ausztriában a reactionárius kormányok, de főleg a közjegyzői intézmény által érintett többféle érdekeknek ellentéte, különösen az ádáz kenyérharcok, az intézménynek szabad fejlődését megszorították. Látnia kellett tehát Bogdánynak, hogyha Ausztriában mutatkozott is egyszer-másszor határozottabb előretörésvés, megint csak bekövetkezett a reactió, amely már egy alkalommal az intézménynek eltörlésére is veze-

tett. Egészségtelen egy alkotás volt és maradt az ott hosszú időn keresztül az utolsó időig, melynek nyomát még az 1871. évi július 25-én alkotott és Ausztriában még ma is érvényben levő közjegyzői törvényben is észlelhetjük, amely pedig, sajnos, sok tekintetben saját közjegyzői törvényünknek is mintául szolgált.

De Bogdánynak *a francia és német törvények közt sem volt nehéz választania*, mert a német államokban ép úgy, mint Ausztriában a közjegyzői okirat közhitelessége még egyszerű magánbizonyítékokkal is meg volt dönthető, — sajnos, mint ez idő szerint még nálunk is lehetséges! Németországban a közjegyzői okiratnak egyéb célja és értéke tulajdonképpen alig volt, mint az ügyletből származható per könnyebb eldöntésének elősegítése, míg Franciaországban és azon államokban, amelyekben a francia törvény volt érvényben, (Belgium, a rajnai balparti tartományokban stb.) a törvény szabályainak megfelelő közjegyzői okiratnak közhitelessége csakis okirathamisítás esetén, bünvádi eljárás útján dönthető meg. Ez utóbbi módon akarta Bogdány is a közjegyzői okiratok közhitelességét megalapozni. Az abbeli főcél tehát, amelyre ő a legnagyobb súlyt fektette, hogy t. i. a közjegyzői okirat intézményével a megelőző jogszolgáltatás a perek lehető mellőzése érdekében szilárd alapokra helyeztessék, — csakis a francia közjegyzői intézmény biztosíthatta, amely Franciaországban évszázadokon keresztül *szabadon* fejlődhetett.

Csakhogy Bogdány Lajos kemény fába vágta a fejszét, idealismusának szárnycsapásai őt ugyanis oly magasra vitték fel a reális helyzet fölé, hogy nem volt képes felismerni, miszerint azt a kedvező talajt, amely különösen a megelőző jogszolgáltatás üdvös és nemes céljának megvalósítását Franciaországban lehetővé tette,

egyéb államokban, különösen Németországban és itt Magyarországon is hiába keresné!

Ugyanis Németországban, úgy mint Ausztriában is az üdvös reform, tehát különösen egy egészséges közjegyzői intézmény fejlődése elé is nagy akadályt gördítettek a kisebb hivatalnokok patriarchális szokásaikkal, — akik a patrimoniális bíróságok megszüntetésével az okiratszerkesztésnek egy részét végezték, mely bajt a zugirászok seregének garázdálkodása is tetézte. Azután ezen államokban: kisebb városokban és a vidéken a közjegyzőség az ügyvédséggel egy kézben volt egyesítve — ez részben ma is így van! — és ott a közjegyzőt a burokratia egyik közegének tekintették is, — sehol az autonómiának semmi nyoma — míg Franciaországban a zugirászat ismeretlen, ki van ott zárva a hatalmas ügyvédi kar jogos érdekeivel való összeütközésnek lehetősége is, mely idővel az egész jogi életre oly károsan kiható antagonismusra is szokott vezetni! Hisz tudvalevő dolog, hogy Franciaországban a közigazgatás a jogszolgáltatástól szigorúan el volt és van választva, — de másrészt a jogszolgáltatás terén is el van választva különösen a perenkívüli eljárás a perestől; ez utóbbi téren advocat és avoué okiratszerkesztésre egyáltalán nem is gondol; — Franciaország tehát a jogi intézményeknek azon eldorádóját képezi, amelynek a jogi téren törvényes hivatásban működő functionáriusai közt sohasem fejlődhetik ellentét, mondjuk ki nyíltan: a kenyérharcz, amely nemcsak Ausztráliában, hanem bizony máshol is (!) oly czifra gyümölcsöket szokott teremteni, — ahol továbbá a jogszolgáltatás minden egyes tényezőjének, a bírónak, a közjegyzőnek és az ügyvédnek a törvény és régi gyakorlattal megszabott külön hatásköre van és ahol nem létezik azon fennebb jelzett elemeknek serege, kik — sajnos —

régi gyakorlattal szerzett privilegium gyanánt mint zugirászok a jogéletben a pióczák szerepét játsszák.

Csakhogy — ismételjük — Bogdány a francia közjegyzői intézmény iránti lelkesedésével zátonyra került! Ő egyszerűen ignorálta azt a természeti törvényt, mely szerint minden növény csak a neki való talajban élhet, vagyis hogy idegen talajt, mielőtt a növényt abba át lehetne ültetni, elő kell készíteni!

A Bogdány-féle javaslat szerint recipiálandó francia közjegyzői intézmény is tehát nem volt csak úgy könnyedén, a legrövidebb úton az itteni tényleges és még nagyon zavaros jogrendszerbe beilleszthető.

A magyar kormány és törvényhozás mindennek igazságát fel is ismerte, — de vajjon az az óvatosság, amelyet e tényezők alkotásaikban alkalmaztak, nem volt-e tulságosan skeptikus, félnék és szűkkeblű? — erre a tapasztaltak után nem nehéz feleletet adni (Folyt. köv.)

A magyar polgári törvénykönyv II. tervezetének a „Végrendelet Tételé“-ről szóló fejezetéhez.

Irta: Dr. Halász László czeglédi kir. közjegyző.

Az I. Tervezet „végrendelet alkotása“, a II. Tervezetben „végrendelet tétele“ fejezet alatt mutatkozik be.

Thirring a Magyar Jogászegyletben tartott bemutató beszédében e fejezetre vonatkozólag kiemeli, hogy „főleg abban különbözik az I. Tervezettől, hogy a közvégrendeletek tételének összes érvényességi szabályait felvette úgy, hogy a codex e tekintetben független a közjegyzői törvénytől“.

Már magának Thirringnek e bemutató beszédjéből nyilvánvalóan kitűnik, hogy elhibázottnak mondható a végrendelet alkotásának, illetve tételének módozatait itt a polgári törvénykönyv keretében codificálni és nem elégedni meg itt a végrendelet anyagi kellékeinek a szabályozásával. Mert ha ehelyütt codificáltatik, nem

elég függetleníteni a közjegyzői törvénytől, hanem függetleníteni kell a végrendeletek alaki kellékeiről szóló törvénytől is; azonkívül fel kell venni nemcsak a köz-, hanem a magánvégrendeletek tételének összes érvényességi szabályait is. Bátran fenn lehetett volna tartani a végrendeleti külszerűségek és alaki kellékek szabályozását külön specialis törvény számára, az 1876 : XVI. t.-cikk mintájára, ennek és az 1874 : XXXV. t.-cikk 6. fejezetének összesítésével és megfelelő módosításával.

Ezen általánosságban tett észrevétel után e fejezet alapelveire — amennyiben módosultak és eltérnek a mai joggyakorlattól és az I. T.-től, — alábbi megjegyzéseim vannak.

A *testamentifactio activa* tekintetében a II. Tervezet 1562. §-a intézkedik és pedig eltérőleg a mai joggyakorlattól, valamint az I. Tervezettől. Ez az eltérés azonban nem válik a II. T.-nek előnyére.

A II. T. 1562. §-a ugyanis a végrendelezési képesség korhatáraként a 16. életévet határozza meg. Ez a mai jogállapottal szemben nem helyeselhető ugrás.

Jelenlegi joggyakorlatunk szerint a végrendelező képesség már a 12. éves életkort megilleti, sőt a Curia kimondta, hogy bizonyos feltételek mellett még a 12. éven aluli is tehet halál-estre szóló intézkedést. Nem helyeselhető tehát, hogy a 12. évről 16-ra ugorjunk fel és a végrendelező képesség köre ennek következtében ennyire megszorítsassék, amikor a tendentia másutt, így a közjogi téren a kiterjesztés és amikor az általános művelődés — ha lassan is, — csak terjed és emelkedik.

Teljesen megfelelőnek mutatkozik az I. T.-ben meghatározott 14. éves korhatár, mint amely úgy a fejletlen korról, mint az egyéni szabadsággal egykép számol. Ez felel meg az osztrák polgári törvénykönyv 569. §-ában megállapított korhatárnak, valamint hazai egyéb törvényeinknek, így a Bünv. perr. 22. § 3. pontjának, az új polgári perr. 312. § 1. pontjának. A II. T. újabb dispositiója nyilván túllő a célon és az I. T. eziránybani intézkedése helyesebb és megfelelőbb annyival inkább, mert az 1563. § szerint a közokirati kényszer kimondatván, a netáni visszaélések ellenében megnyugtató cautélákról gondoskodva van.

Nem helyeselhető továbbá, hogy a II. T. 1562. §-ban elejtett az I. T. megfelelő §-ban helyesen felvett „szerződképtelenség“.

Aki szerződképtelen, az kétségtelenül nem bírhat képességgel végrendelet alkotására sem. A szerződképtelenség fogalmát és criteriumát a II. T. 710. §-a megállapítván, czélszerűbb lett volna erre hivatkozni, mint azzal a pleonazmussal élni, hogy „elmebetegség vagy elmeengesség“.

A *közvégrendeleti kényszer* a II. T. 1563. §-a szabályozza, de több irányban hiányosan.

Ugyanis a) a II. T. 1584. §-a megkívánja az írásbeli magánvégrendeletnél, hogy a végrendelező az iratot aláírja. Ebből tehát a contrario következik, hogy aki alá nem írja, — akár azért, mert nem tudja, akár azért, mert nem bírja, — írásbeli magánvégrendeletet nem tehet, vagyis csak közvégrendeletet alkothat. Amikor azonban az 1563. § taxativ felsorolást végez, egy későbbi §-ból vont következtetés helyett, itt expressis verbis kell nyilatkozni. Az 1563. §-ba tehát a közvégrendeleti kényszer alá esők közé felveendő az is, aki „nevét aláírni nem tudja“.

De b) felveendő „az olvasni nem tudó“ is. Az I. T. 1823. §-a világosan szabályozta, hogy „aki olvasni nem tud“, az rendes magánvégrendeletet nem alkothat.

Ezen dispositio meghagyandó, mert akkori indoka fennforog ma is. „Az írni-olvasni nem tudó ember írásbeli magánvégrendelete teljesen hiájával van azoknak a garantiáknak, amelyek az akarat és irat közti azonosság szempontjából, valamint a hamisítások megelőzése végett okvetlenül szükségesek“. Továbbá „aki olvasni nem tud, vagy nevét nem tudja aláírni, alkosson egyszerűen a maga rendje-módja szerint közvégrendeletet. Épen az ilyen emberek végrendelezéseit szükséges a legnagyobb garantiákhoz kötni (Főelőadmány VIII. 176. és 178. l.).

c) Felveendő végül a közvégrendeleti kényszer alá esők közé a „vak“ is, amennyiben írásbeli végrendeletet tesz. A Curia jelenlegi joggyakorlata szerint ugyan a vak ember is érvényesen tehet írásbeli magánvégrendeletet, azonban ez helyesnek el nem fogadható, tekintve, hogy az 1886 : VII. t.-cikk 21. § c) pontja a vakoknál az okirat által való bizonyításhoz a közokirati kényszer kimondotta, tekintve, hogy ennél fogva logikai ellenmondás az élők közti nem formális jogügyletnél a közokirati kényszer fenntartani s az ünnepeles alakszerűséghez kötött formális jogügyletnél, a végrendeletnél mellőzni.

A *holograf végrendeletet* a II. T. 1583. §-a szabályozza és pedig eltérőleg úgy az I. T. 1825. §-tól, mint a végrendeleti törvény 32. §-tól.

Az I. T. szerint a test. holographum csak 3 hóig volt érvényes; ezen időbeli korlátozást a II. T. elvetette nagyon helyesen, mert hiszen a végrendeletkező a 3 havi periodikus megisméllést állandóan evidentiában nem tarthatja; de helytelen az újabb dispositió annyiban, hogy az „inter liberos et uxorem“ korlátozást mellőzi, ami egyedüli védelem a hologr. végrendeleteknél a megtevésztések, hamisítások ellenében annyival inkább, mert törvényünk semmi formális szöveget a végrendeletnél nem kíván, se örökösnevezést, se az iratnak végrendeletnek való megjelölését.

Ezek szerint az 1583. § 2-ik bekezdése ilykép egészítendő ki a végr. törv. 32. §-ának megfelelően:

„Az ily végrendeletkezés csak úgy érvényes, ha ivadékok és házastárs javára tételintézkedés.“

A *végrendeleti tanukról* a II. T. 1565. § intézkedik. Negative írja körül a tanuzási képességet; taxative felsorolván, hogy kik nem működhetnek közre a végrendelet tételeinél. A § 4. pontja a kizárási esetek közül mellőzi a „jegyest és az örökbefogadó szülőt és gyermeket.“ Ez nem helyeselhető, mert amely okok elzárják a 4. pontban tényleg felvett egyéneket a végrendeleti közreműködéstől, ugyanazon okok „a jegyesnél, az örökbefogadó szülő és gyermeknél“ szintén fennforognak. Ezt egész jogrendszerünk bizonyítja. Kifogás alá eső tanunak minősíti ugyanis az 1868: LIV. t.-cikk 132. §, hasonlóképen az 1893: XVIII. t.-cikk 68. § 3. pontja, az új perr. 299. § 1. és 2. pontja, a Bünv. perr. 205. § 1. pontja a jegyest, az örökbefogadó szülőt és gyermeket.

Ahol pedig ugyanaz a legis ratio, ugyanannak kell lenni a dispositiónak is, amint azt az I. T. 1828. §-ban tényleg látjuk is. Ezekből következik, hogy a II. T. 1565. § 4. pontjából a kifogásolt kihagyás nem indokolt.

Kifogásolandó, hogy a codex nem intézkedik abban az irányban, hogy a végrendelet tanuknak a végrendeletkezőt személyesen kell-e ismerniök. A mai joggyakorlatunk szerint a magánvégrendeletnél — tekintettel az 1876: XVI. t.-cikk 3. §-ra — a tanuknak a végrendeletkezőt ismerniök kell; míg a közjegyző által felvett végrendeleteknél az ügyleti tanuknak — tekintettel az 1876: XVI. t.-cz. 21. §-ra és illetve az 1874: XXXV. t.-cikk 82, 70.

és 72. §§-ra nem kell ismerniök (Curia 2797/907, 939/909, 1891/1912. sz.).

A T. e tekintetben teljesen homályban hagy. Szerintem a mai joggyakorlat lenne codificálandó.

A közvégrendelet tanuzást illetőleg az 1570. § 2. pontja szerint kizáratnak: „a közjegyzőnek irodai alkalmazottja, vagy cselédje.“ A T. szövegezése nem präciz. Az 1874: XXXV. t.-cikk 72. § e) pontja ugyanezt jobban fejezte ki ezen általános meghatározással: „akik a közjegyzőnek szolgálatában állanak.“

A T. nem szabatos szövegezése folytán, ha a közjegyző egyuttal nagybirtokos vagy szőlőtelektulajdonos, gazdatisztje vagy intézője közreműködhetnék a közjegyzői végrendelet felvételénél, minthogy az a gazdatiszt vagy intéző nem irodai alkalmazott és nem cseléd, minthogy az 1876: XIII. t.-cikk 3. §-a szerint nem tekintethetnek cselédeknek, akik magasb miveltséget feltételező habár folytonossággal tartó szolgálatokat teljesítenek. A T. intenciója szerint pedig ezek nyilvánvalóan kizáratnának. A § 2. pontja tehát akkép lenne módosítandó, hogy „a közjegyzőnek alkalmazottja, vagy aki szolgálatában áll.“

Felveendő lenne az osztrák polg. törvénykönyv 584. § analogiájára azon intézkedés, hogy „aki írott végrendeletre nézve megkivántató formásokat megtartani nem bírja, vagy nem akarja, szabadságában áll szóbeli végrendeletet tenni.“

Ezáltal az irástudatlan, a vak, akik írásban csak közvégrendeletet alkothatnának, azok szabadon tehetnének szóbeli végrendeletet és így elesnék a szokásos legfőbb argumentum is, hogy ezeket a közvégrendelet kényszer alá helyezni nem lehet, mert esetleg nincs kéznél közjegyző. Kétségtelen, hogy ez a szóbeli végrendelet már az 1519. § b) pontjában meghatározott időbeli korlátozás miatt is a gyakorlati életben csak kiegészítőként szerepelne.

A váltóóvás az új magyar váltótörvény tervezete szerint.

(A budapesti kir. közjegyzői kamara felterjesztése az igazságügyministerhez.)

Szerkesztette: Dr. Holitscher Szigfrid budapesti kir. közjegyző.)

Folyó évi február hó 24-én 5771/1913. I. M. X. szám alatt kelt megtisztelő felhívása folytán van szerencsénk a második hágai nemzetközi váltójogi államértekezleten létrejött egyezmény és elfogadott egységes váltójogi szabályzat alapján alkotandó új magyar váltótörvényre vonatkozólag a magyar kormány kiküldöttei által tett és velünk közölt javaslatokra előterjesztésünket a következőkben megtenni:

A hazai törvényhozásnak fentartott joganyagból hivatásunkból kifolyólag legközelebb érdekelnek, de talán legnagyobb gyakorlati jelentőséggel is bírnak az óvás intézményét és az előzők értesítését tárgyazó rendelkezések, amelyeket azonban úgy általános jogszolgáltatási szempontokból, mint a közjegyzői ügyködés szempontjából is több tekintetben nehézményeznünk kell.

I.

Értjük mindenekelőtt a javaslat 44. és 44/a §-ainak azt a rendelkezését, mely az Egyezmény 11. cikkében foglalt fentartással élve, óvás esetében az összes előzőknek a fizetés hiányáról való értesítését az óvatoló közegre hárítja, véleményünk szerint oly mértékben és szabályozás mellett, amely súlyos elvi és gyakorlati ellenvetések alá esik és amely túl is haladja az Egységes szabályzat 44. §-ának az Egyezmény 11. cikke által megengedett módosítását és kiegészítését.

Az Egységes szabályzat 44. §-a ugyanis az előzők értesítését (notificatio) nagyjából mai törvényünkkel azonosan oly módon szabályozza, hogy 1. bek.-e szerint a váltóbirtokos az öt megelőző forgatót és a kibocsátót, 2. bek.-e szerint pedig mindegyik forgatót az öt megelőző forgatót értesíteni köteles. Az Egyezmény 11. cikke szerint pedig az egyes államok törvényei olyképen rendelkezhetnek, hogy „a fizetés elmaradásáról szóló értesítést, amelyet a szabályzat 44. cikkének első bekezdése említ,“ az óvatoló közeg adhatja meg. Mindazonáltal a javaslat 44/a §-a szerint az óvatoló közeg köteles

az összes váltókötelezetteket értesíteni, tehát a 44. §. második bekezdésében említett folytatólagos értesítéseket is teljesíteni. Eltekintve tehát attól az alaki ellenvetéstől, hogy ez a rendelkezés, amint kiemeltük, tulmegy az Egyezmény 11. cikkében foglalt fentartáson, emellett oly feladatot hárít az óvatoló személyre, melyet érdemben is úgy elvi, mint gyakorlati szempontokból kifogásolnunk kell, különösen pedig amint a következőkben reámutatunk, oly szabályozás mellett, mint amilyent a 44/a. § tartalmaz.

Az Egyezmény 11. cikke, midőn a váltóbirtokost terhelő értesítésnek az óvatoló személyre való bizhatását contemplálja, igen helyesen abból a megbizási viszonyból indul ki, mely a váltóbirtokos és az óvatoló személy között létesül az utóbbinak az óvási tanusítás iránti megkeresésével. Arra azonban, hogy az óvatoló személy a vele semmiféle viszonyban nem lévő többi forgatót terhelő értesítéseket is helyettük teljesítse, hiányzik elsősorban az elvi alap és az ilyen rendelkezés szem elől téveszti azt, hogy az óvatoló közeg és nevezetesen a kir. közjegyző a váltóóvásnál is, mint minden sajátlagos hivatásából folyó cselekménynél, nem hatósági közeg, hanem mint bizonyos jogi hatályu tényeknek *magánmegbízásban* közhitellel való tanusítására államilag kirendelt igazságügyi közeg jár el. Ennek szem elől tévesztése azután egyáltalán végigvonul az óvatoló személy általi értesítés egész szabályozásán is és gyakorlati szempontokból is nehézményezendő eredményekre vezet.

Igy mindenekelőtt a 44/a. § *kötelezően* írja elő az értesítést és annak alakját, noha a gyakorlatból tudvalévő, hogy az értesítést, így különösen az incasso-váltóknál, a be nem váltott váltó egyszerű visszaküldésével is szokás teljesíteni, aminek megfelelően az Egys. Szab. 44. §-a ki is mondja az értesítésnek bármily alakban való megtehetését és ami ma olyképen érvényesül, hogy a váltóbirtokos „közlés nélkül“ óvatoltatja a váltót, melyet azután óvás után maga visszaküld. A 44/a. § ennek lehetőségét kizárja és az óvatoló közeg felelősségére való tekintettel kénytelen lesz a váltóbirtokos utasítására való tekintet nélkül az összes értesítéseket a megszabott alakban foganatosítani és azok költségeivel a kis összegű incasso-váltókat is terhelni. Nyilvánvaló, hogy a 44/a. § egészen tévesen kényszerítő szabálylyá teszi az értesítést és annak alakját; nem egészíti ki egyszerűen az Egys. Szab. 44. §-át az Egyezmény 11. cikkének megfelelően oly rendelkezéssel, hogy a váltóbirtokos általi értesítéssel egyenlő joghatályu a megbízása folytán az óvatoló

közeg által megadott értesítés, hanem amint egyszer a váltó óvásra kerül, hivatalos kötelességgé teszi a megszabott alakban való értesítést és kizárja ennek mellőzhetését, amit pedig, ha a váltóbirtokos felelősségének viselése mellett attól el kíván tekinteni, vagy azt más alakban akarja teljesíteni, sem az ő személyében, sem ép oly kevéssé az ő megbízottja személyében kényszerítő szabály felállításával kizárni nem lehet anélkül, hogy a 44. §-ban a mai állapottal azonosan szabályozott értesítési kötelezettség alapgondolatával ellentétbe ne kerüljünk.

Ugyancsak a fentjelzett téves kiindulásponttra vezethetjük vissza a 44/a §-nak azt a, reánk kir. közjegyzőkre súlyos sérelmet is jelentő, elhibázott szabályát, mely szerint az értesítés elmaradásából eredő károkért az óvatoló személy, a 44. § ut. bek. szerint, tehát *közvetlenül azoknak felelős, akiknek értesítése elmulasztott.* Az óvatoló közegnek a váltóóvás körül elkövetett bármely mulasztásáért való felelőssége csupán a megkereső félhez való megbizási viszonyán alapulhat; ellene tehát ép úgy, mint az óvásnak az ő hibájából való érvénytelensége esetében is, csupán az értesítés elmulasztásáért az illetőknek közvetlenül felelős váltóbirtokos léphet fel viszont kártérítési igénynyel, melylyel szemben minden a megbizásra alapított kifogásnak kell, hogy helye legyen; ellenben arra, hogy az összes a váltón szereplőknek az óvatoló személy ellen közvetlen kereseti jog adassék, hiányzik mindenekelőtt, amint a fentmondottakból folyik, az elvi alap. De gyakorlatilag is sérelmesnek kell nehezményeznünk azt, hogy bármily oldalról való rosszhiszemű kártérítési perek özönének legyünk állandóan kitéve. A javaslat indokolása maga is kiemeli, hogy „a nem értesített előzőkre háramló következmények ugyan bosszantók, de ritkán okoznak olymértü kárt, hogy amiatt kártérítési pert indítani érdemes, vagy okszerű volna“. Ez azonban viszont megnyugvást, hogy az ilyen, mindazonáltal rosszhiszeműleg megindítható pereknek a gyakorlatban nem leszünk kitéve, nem nyújthat. Különösen utalnunk kell arra, hogy a 44/a § szerint mindazoknak értesítése kötelező, akiknek czíme, illetve váltónyilatkozatuk kelte „a váltóból kitünik“. Tehát elegendő egy a váltóra szokásosan alkalmazott és a váltó tartalmához nem tartozó bélyegző, vagy bármilyen más feljegyzés is, mely pedig az óvás felvétele és kiadása után is rosszhiszeműen alkalmazható anélkül, hogy a csupán természetesen a váltó másolatát tartalmazó jegyző-

könyvvel igazolható volna az utólagos alkalmazás. Kérdéses lehet továbbá „kitünik“-e a cím az ilyen nem keltezett forgatmánynál: „Ujvidéki takarékpénztár“? Fel kell szólalnunk az ellen, hogy a törvény ilyen vexatiókra alkalmat adjon és ragaszkodnunk kell ahhoz az elvi állásponthoz, hogy csupán a megbizási viszonyból kifolyólag a megbizónak és a megbizáshoz képest tartozhatunk felelősséggel.

A Javaslát 44. és 44/a §-ainak egybevetéséből, ha a 44. § 2—5 bekezdéseit, amint feltételeztetik, az Egys. Szab. 44. §-nak 2—5 bekezdései szövegével *szószertint* kitöltjük, arra az eredményre jutunk, hogy csupán a váltóbirtokosnak személyes értesítési kötelezettsége van az óvás elengedésének esetére korlátozva, ellenben az előző forgatók egyáltalán, tehát óvás esetében is kötelesek az óvatoló közegtől vett értesítést tovább közölni, ami a 44/a § azon szabálya folytán, hogy az óvatoló közeg az összes váltókötelezeteket tartozik értesíteni, arra vezetne, hogy a váltóbirtokost megelőző forgató előzői kétszeresen értesítettnek. A 44. § 2. bek.-ének is az óvás elengedése esetére való korlátozása tehát világosan kifejezendő volna, ha egyáltalán a javaslat 44/a §-ának mai alakjában való fentartásáról szó lehetne.

Az értesítés új szabályozása mai jogunktól lényegesen eltér abban, hogy *az értesítés bizonyítását* megnehezíti. Míg ma (vt. 44. §) a kellő időben történt értesítés bebizonyítására elegendő, ha postaigazolvánnyal bizonyítatik, hogy levél adatott fel és azt, hogy ezen levél mást tartalmazott, a címzett tartozik bizonyítani, addig ezentul (Egys. Szab. 44. § 4-ik bek.) azt kell bizonyítani, hogy az „értesítést magában foglaló tartalommal“ adatott fel levél. Ellensúlyoztatik ez a rendelkezés, ha nem az óvatoló személy részéről való értesítésről van szó azáltal, hogy emellett az értesítést bármely más alakban is meg lehet adni (44. § 3. bek.) Az óvatoló személy részéről és a dolog természetéből folyólag, de a 44/a § szavai szerint is kizárólag „ajánlott levélben“ teljesítendő értesítés bizonyításáról és a bizonyítási teher megoszlásáról a 44/a § hallgat és a 44. §-ra való utalás alakjában sem nyilatkozik. Önként értetődő azonban, hogy az egyezmény 11. cikkének fentartásában nem foglaltatik az értesítési kötelesség szabályozásától való más eltérhetés megengedése, mint az, hogy azt az óvatoló személy is megadhatja. A bizonyítási kötelezettség szabályozása tehát egyáltalán meg sem változtatható, hanem a fentemlített módon

a közjegyzőket kell hogy terhelje és erre is utalnunk kell, midőn szót emelünk a közjegyzőkre hártott értesítési kötelezettségnek a nehezményezett módon, mértékben és következményekkel való szabályozása ellen.

Felemlítjük végül, hogy a javaslat nem csekély *költségtöbbletet* jelent, midőn a gyakran igen nagyszámu váltókötelezettek mind-egyiknek kötelező értesítése után 1—1 K.-val (1880 : LI. t.-cz. 11. §-a) emeli az óvás költségeit, a legtöbb esetben minden gyakorlati szükség és eredmény nélkül. Arra pedig, hogy ezen, mint láttuk, nagy felelősséggel járó munkának ezelőtt 33 évvel megállapított díjazása esetleg még jobban leszállíttassék: talán mégsem lehet gondolni.

Mindezek alapján a javaslat 44/a §-ával szemben előterjesztésünk odairányul, hogy az Egységes Szab. 44. §-a változatlanul vételessék fel alkotandó törvényünkbe és emellett az Egyezmény 11. cikkének megfelelően és mai jogállapotunkkal egyezően mondassék ki egyszerűen az is, miszerint a váltóbirtokost kötelező értesítést megbízásából az óvatoló személy is megadhatja. Amiből önként következik és külön szabályozást nem igényel az értesítés határideje, alakja, valamint az elmulasztásából folyó felelősség és annak mértéke a váltóbirtokossal, mint megbízóval, szemben az általános szabályok szerint.

II.

Az óvást, mint a váltói visszkeresetnek mellőzhetlen előfeltételét és annak — ha a nálunk a váltónál soha komolyan szóba nem jött u. n. *privatdeclaratio-* és *lajstromozási* rendszernek tett fentartástól (Egyezmény 9. cikk) eltekintünk, — közhitelü okirati alakszerűségét maga az Egységes Szabályzat (43. cikk 1. bek.) fentartván: tulajdonképen a *postaóvás* behozatalának kérdésére szorítkozik a hazai törvény elvi állásfoglalása az óvás intézményének szabályozásánál. Magunk részéről is a közismert okoknál fogva csatlakozunk a javaslat azon álláspontjához, amellyel a *postaóvás* meghonosításától, még bizonyos korlátok között is, eltekintett.

Az óvás alakszerűségének közelebbi szabályozására vonatkozó észrevételeinket a következőkben terjesztjük elő:

1. Az óvatoló személyek köre és területi illetősége.

A javaslat 85. §-a a váltójegyzői intézmény felélesztését *contemplálja*, amennyiben oly községekben, amelyekben járásbíró-sági székhely nincsen, gyakorló ügyvédek volnának igazságügy-ministeri kinevezés útján mint „váltójegyzők“ az óvási teendőkkel megbízhatók. Anyagi szempontból ezen szabályozásnak az érdekelt közjegyzőkre, de — ha esetleg az ügyvédi mozgalom egyik programpontjának megvalósítását kellene abban látnunk — első-sorban az ügyvédségre nézve is elenyészően jelentéktelen volna a hatása. A vidéki és első-sorban azok a kisebb pénzügyintézetek, amelyeknek székhelyén kir. közjegyző nincsen, váltóforgalmuk szükségleteit visszleszámitolás útján fedezik és váltóik ennél fogva ugyis rendszerint a visszleszámitoló intézet székhelyére vannak telepítve és ott is lesznek megóvatolva, úgy hogy a váltójegyzőkre csupán azon csekély számu váltók megóvatolása maradna, amelyek ma nem a visszleszámitolási forgalom szempontjai miatt, hanem csak épen a nagyobb óvási költségek elkerülése végett telepítettnek. A telepítés az ismert *ujabbkeletü curiai* gyakorlat folytán, különösen pedig akkor lesz előreláthatólag még általánosabb, ha az új váltótörvény életbeléptével a telepített váltók óvatolásának az elfogadóval szemben való szüksége elesik. A váltójegyzői óvások számára tehát csakis a csekélyszámu helyi és tárczaváltók fognak visszamaradni és így, nehogy állásfoglalásunk félreértessék, leszögezhetjük azt, hogy nem az anyagi oldala ennek a reformnak az, mely bennünket érdekel. Az ügyvédségnek közhitü tanúsításokra való ezen feljogosítása azonban, amilyen elenyésző a jelentősége anyagi szempontból, olyan elvi fontossággal bír. A közjegyzői intézménynek egész jelentősége abban áll, hogy a jogforgalomban szükséges közhitü tanúsításokat, mint az igazságügyi szervezetben külön e célra alkotott és az evégből szükséges erkölcsi, értelmi és anyagi biztosítékokkal körülvett zárt testület, kizárólagos jelleggel végezze. Csupán azért szólalunk fel tehát a váltójegyzői intézmény felélesztése ellen, nehogy ezáltal a közjegyzői testület kizárólagosságán az első rés üttetvén, megdőljön egy a közérdek által indokolt elvi álláspont, nehány, — évi időközökben egyszer-kétszer előforduló és csodabogár számba menő — horribilis költségü óvás kedvéért.

Ugyanez az elvi álláspont vezet akkor, amikor, noha gyakorlati szükségét épen mi érezzük legjobban, nem tartjuk megfelelőnek, hogy a közjegyző személyéhez fűződő közhitelességgel jelöltjének és a helyettesítési időn kívül helyettesének tanusítványa is felruháztassék.

A részletekhez szólva, mindenestre kifejezendő volna a közjegyzői intézménynek várható fejlődésére való tekintettel (pl. Ausztriában számos olyan község van, ahol járásbirósági székhely nincsen, de közjegyzői igen) az, hogy a váltójegyzők működési területköre járásbirósági, vagy közjegyzői székhelyre ki nem terjeszhető. A váltójegyzői intézményt szabályozó rendeletben pedig megállapítandó volna, hogy a kinevezéssel nyert jogosítvány csupán arra az időtartamra szól, míg az illető községben járásbiróság, vagy közjegyzőség nem szerveztetik, nehogy a „kihaló váltójegyzők“ intézményét is újra felélesszük.

A területi illetőség szabályozását megfelelőnek tartjuk, különösen gyakorlati szempontból a 93. § rendelkezését is, de természetesen és ez ép úgy, mint a német 1908. évi váltónovella 91/a. §-ban is, a törvényben magában kimondandó volna, hogy a *szomszédos* járásbiróságokat rendelet állapítja meg. Ugyanez a megjegyzésünk áll a javaslat 73/a. §-ra is az *összeépült* községek megállapítása tekintetében.

Az óvatoló közegek hatáskörének kiterjesztése (91. §) a teljesítés átvételére, mint a dolog természetéből folyó legitimatio elismerése, helytelenek. Nem helyes azonban és nem felel meg a gyakorlati szükségletnek, ha ez a felhívás alkalmára szorítatik és nem látjuk be, miért ne adhatnók ki a váltót fizetés ellenében mindaddig, míg nálunk van. Az, hogy ez „önként értetődik“, feltéve hogy a váltóbirtokos nyugtatott váltót adott át, épen nem áll, mert különben nem képezné ma is vita tárgyát. Viszont ha így a 91. § egyáltalán csupán arra az esetre rendelkezne, amikor a váltóbirtokos nem nyugtatott váltót adott át, a 2. bekezdésben az óvatoló közeg nyugtatványozási kötelezettségét is csak erre az esetre kellene szorítani.

2. Az óvás tartalma és alakszerűségei.

A javaslat, *indokolása* szerint, egyfelől az óvás lényeges és mellőzhetlen tartalma és alakszerűségei, és másfelől az óvási eljárás azon szabályai között különböztet, amelyek csakis az óvatoló

személyt, vagyoni és fegyelmi felelősség mellett kötelező rendszabály jellegével bírnak, anélkül, hogy elmulasztásuk az óvás joghatályát érintené. Ez a különböztetés azonban nem teljes és magából a javaslat *szövegéből* azt megfelelően ki is egészíthetjük. Az óvási okirat ugyanis elsősorban az óvási cselekmény bizonyos alkatrészei és kellékei tekintetében *kizárólagos bizonyító eszköz* jellegével bír és ennyiben u. n. ünnepeyességi actus. Az óvásnak ezen természetü tartalmi és alaki kellékeit állapítja meg a Javaslat 87. §-a. Mindaz azonban, ami ezen kívül esik, még azért a Javaslat szerint sem egyszerű instrukcionális szabály. Az óvásnak az a rendeltetése ugyanis, hogy *a visszkeresetnek előfeltételeit képező összes cselekményeket* bizonyítsa. Az erre alkalmas óvás tartalmát és kellékeit tehát szükségképen ki kell egészítenünk a 87. §-on kívül a törvény egyéb rendelkezéseiből. Nevezetesen megállapíthatjuk, hogy ezenkívül az óvásnak tanusítania kell: a Jav. 37. és 38 §-ai folytán a váltónak megtörtént bemutatását is; 73. §-a folytán a bemutatásnak és felhívásnak az üzleti helyiségben, ilyennek hiányában a lakáson történt teljesítését és ebből kifolyólag adott esetben szükségképen azt is, hogy az üzlet-helyiség, vagy lakás megtalálható nem volt; és végül a Jav. 43. § 1. bekezdése folytán a fizetési napon felvett óvásnak azt is, hogy az óvási cselekmény és az óvás felvétele déli 12 óra után történt. Ezeket a kellékeket viszonyítva a 87. §-ban felsoroltakhoz, csupán annyi áll, hogy azokra nézve az óvás nem bír kizárólagos bizonyító eszköz, vagyis u. n. ünnepeyességi actus jellegével, hanem *ezeknek bizonyítása más eszközökkel is történhetik*, mint egyedül az óvási okirattal, azélnkül azonban, hogy azért ezen kellékek csupán instrukcionális szabályok jellegével bírnának.

Megállapíthatjuk tehát, hogy annak, miszerint csak a 87. §-ban megkövetelt tanusítások képezik az óvás tartalmi kellékeit és minden egyébnek elmaradása az óvás érvényességét nem érinti, nagyobb gyakorlati jelentősége nincsen és nevezetesen az óvás megrövidítésére és egyszerűsítésére magábanvéve nem vezethet. Mert ha az óvás nem tanusítja mindazt, ami a visszkereset megalapításához szükséges, akkor lehet ugyan érvényes és az általa nem tanusított cselekmények és kellékeik a váltóperben bizonyíthatók más eszközökkel is, de mindazonáltal rendeltetésének meg nem felel, nevezetesen annak alapján fizetési meghagyás kibocsátható nem lesz. (Uj perrendtartás 606. §: „ha a kereset megal-

pítésához a váltótörvény szerint szükséges okiratokat eredetiben becsatolja“.) Az óvatoló személy tehát saját anyagi és fegyelmi felelősségére való tekintettel, a 87. és 93. §-ok dacára kénytelen lesz mindazonáltal az óvásba mindazt felvenni, ami a visszkereset megalapításához szükséges, ellenesetben kétségtelenül felelős lévén a váltóbirtokosnak, még ha az óvás érvényes is, az abból eredő károkért, hogy péld. az óvás a váltónak az üzlethelyiségben, illetve lakásban — fizetési napon déli 12 óra után — történt bemutatását, vagy ezen kellékek egyikét nem tanusítván, azt a váltóbirtokos más módon bizonyítani vagy egyáltalán nem, vagy csak egy hosszadalmas eljárással képes, mely alatt péld. az adós esetleg fizetéseképtelen lesz.

Ha tehát ezekre való figyelemmel hasonlítjuk össze az új törvény szerinti váltóóvás szükséges tartalmát a maival: úgy arra az eredményre kell jutnunk, hogy attól, magának az óvási eljárásnak tanusításában, a gyakorlatban alig fog eltérni, nevezetesen pedig alig lesz annál kevésbbé hosszadalmas. Már csak azért sem, mert hiszen természetesen az óvatoló személy emellett még a 86. és 88. §-okban körülírt, a maiaknál pedig semmivel sem kevésbbé körülményes rendszabályok teljesítését is az óvásban saját fedezetére állandóan megállapítani fogja. Mint a gyakorlat emberei, mindezek után nagyon kételkedünk abban, hogy, amint a javaslat indokolása feltünteti, az óvás annak rövid tanusítására fog szorítkozhatni, hogy: „X. Y. megbízásából alulírott helyen és napon felkeresett N. N. ezen váltó kifizetését megtagadta és arra nem fizetett.“

Sőt, ahol igen könnyű mód lett volna bizonyos egyszerűsítésekre, ott sem történik arról gondoskodás a javaslatban. Így miután az óvásban a mondottak szerint adott esetben az is tanusítandó, hogy az üzlethelyiség, illetve lakás feltalálható nem volt, a 86. § rendszabályából az fog következni, hogy a rendőrségen stb. való sikertelen tudakolás is, mint eddig, tanusítandó lesz. Ez és különösen a személyes tudakolás szüksége pedig mindenestre mellőzhető lehetne a német vt. 91. § mintájára, úgy hogy azért a rendőrségi tudakolást saját fedezetére az óvatoló közeg tényleg eszközölni fogja, csupán annak tanusítása ne legyen egyáltalán szükséges és ne merülhessen fel a 86. §-ból oly értelmezés, hogy az az óvásnak érvényességi kellékét ugyan nem képezi, de a visszkereset megalapításához mégis szükséges. A 87.

§ 3. pontja is olyképen volna szövegezendő, hogy csupán az óvás keltezése szükséges, nem pedig, mint ma a birói gyakorlat megköveteli (Curia 683/1890.) a hely és időnek az óvás szövegében való ismételt kitétele is.

3. Az óvás helye és megrögzítése.

Szükségesnek találtuk fentiekben az óvás várható rendszerinti tartalmára és terjedelmére reámutatni különösen azért, hogy igazoljuk azt, miért foglalunk többek között határozottan állást az óvásnak a váltóra való vezetése ellen, amint azt a javaslat 87. és 89. §-aiban contemplálja. Azok az előnyök, melyek ezen rendszerrel járnak, teljesen lényegtelenek és sokkal súlyosabbak a vele kapcsolatos hátrányok. Azt, hogy az óvási oklevélbe felveendő váltómásolat valamely lényegtelen hibája még nem vonja maga után a váltóóvás érvénytelenségét, hacsak az óvatolt váltó azonossága kétségen kívül áll, már a mai törvény alapján is megállapította a birói gyakorlat, az új törvényben pedig még inkább biztosítható ez, ha, aminek semmi akadálya nincsen, a váltómásolat felvétele nem érvényességi kellékként, hanem csupán rendszabályként iratik elő. Viszont azok a viták, hogy a forgatmányoknak a megkereső váltóbirtokos legitimációjára befolyással bíró törlései óvás előtt, vagy után történtek-e, csak akkor kerülhetők el teljes biztonsággal, ha maga az óvás a váltó tartalmát az óvatolás időpontjában megrögzíti. Ismeretesek azok a nehézségek, melyeket a német váltónovella hasonló rendelkezése ott maga után vont. Miután a javaslat 49. § 2-ik bek.-e is fentartja a német váltórendszabály és a mi jelenlegi váltótörvényünk azon rendelkezését, hogy mindegyik forgató, aki a váltót visszaváltotta, saját hátiratát és az őt követő forgatók hátiratait kitörülheti, ennél fogva a visszaváltott váltó képe az óvás után megváltozik és a váltóra vezetett óvásban megnevezett váltóbirtokos legitimációjá megszűnik anélkül, hogy az óvásból, mint ma, a váltónak az óvás időpontjában volt tartalma, nevezetesen az, hogy a megkereső legitimációját megszüntető törlések csak óvás után történtek és így az óvás érvényességét nem érintik, — kitűnnék. A javaslat 93. § 2-ik bekezdése a jóhiszemű visszkeresőt megvédi általában minden, a forgatmányoknak óvás felvétele után történt megváltoztatására alapított kifogás ellen. Ezen szabály azonban nem

menti fel a váltót visszaváltó visszkeresőt a bizonyítás alól, ha épen fordítva ő hivatkozik arra, hogy az óvásban megnevezett megkereső váltóbirtokos legitimációját megszüntető törlések csak óvás után történtek, vagyis ha a visszkeresővel szemben a kifogás a forgatmányoknak óvás *előtt* történt megváltoztatására és arra alapítatik, hogy így az óvás a 86. § értelmében érvénytelen, mert nem a legitimált váltóbirtokos részére vétetett fel, miután a legitimációjához szükséges forgatmányok óváskor már törölve voltak. Vagyis éppen a jav. 49. § 2-ik bek. által okozott nehézségeket ezen szabály egyáltalán el nem hártja. Másrészt pedig ezen szabály minden kifogást a forgatmányok utólagos megváltoztatása címén kizárván, abba a hibába esik, hogy így az óvásban megnevezett megkereső váltóbirtokos legitimációjához óvás előtt tényleg szükséges törlések is elmulaszthatók minden jogkövetkezmény nélkül. Már pedig akkor nem érthető, hogy miért szükséges még egyáltalán a 86. § szerint az óvásban megnevezése annak, akinek részére az óvás felvételét („megkereső váltóbirtokos“), mikor az annak legitimációjához szükséges törlések óvás után is történhetnek, tehát végeredményben a váltót annak minden tényleges birtokosa érvényesen óvatoltathatja. Azon a veszélyen, mely az óvásnak az eredeti váltóra való vezetéséből a 49. §-al kapcsolatban keletkezhetik, amint láttuk, a javaslat egyáltalán nem segít és ezt — a német tapasztalatokra utalva, ahol ma is megtagadják a bíróságok a fizetési meghagyás kibocsátását abban a mindennapi esetben, amikor a visszaváltó, jogával élve, az óvásban megnevezett váltóbirtokos legitimációját lerontó törléseket eszközöl — magábanvéve elegendőnek tartjuk arra, hogy ezen rendszer meghonosításától elálljunk és az óvásnak a váltó másolatát tartalmazó külön okiratba való felvételét fentartsuk.

Ehhez járulnak azután az óvásnak az eredeti váltóra való vezetésével és az azzal kapcsolatos, a 92. §-ban szabályozott jegyzőkönyvvezetéssel járó technikai nehézségek és felesleges munkaszaporítások, melyeket előrelátni és kellően méltatni csak mi, a gyakorlat emberei tudunk, akiknek véleménye épen azért e tekintetben kell, hogy irányadóul szolgáljon, és ha egy különben magábanvéve előnyt nem nyújtó, az óvást olcsóbbá és egyszerűbbé nem tevő, sőt fordítva, bizonyos veszélylyel járó rendszer meghonosításáról van szó, annak elejtésére elegendő legyen.

Határozottan állítjuk, hogy az új rendszer a mainál körülményesebbé és hosszadalmasabbá fogja tenni az óvásfelvételt épen azokban a nagyobb forgalmu fővárosi irodákban, amelyeken a javaslat könnyíteni akart. Tudvalevő ugyanis, — de lehet, hogy a javaslat szerzői nem tudják, — hogy ma ezekben az irodákban általános szokássá lett, az óváásokat az óváskönyvbe nem írott másolatban, hanem *levonatban* „bevezetni“, ami nyilván nem is ellenkezik a vt. 101. §-ával és nem csupán könnyebbséget okoz, de a másolat hűségét is minden más bevezetési módnál jobban biztosítja. Többek között ezen eljárás mellett mindig megállapítható, vajjon az óváson előforduló törlések és javítások, — amint az ma is megköveteltetik és a Jav. 90. §-ban helyesen külön ki is mondatik, — az óvásfelvételre szolgáló határidőben illetve az óvás kiadásáig történtek-e? Ezen eljárást az új törvényben minden kételyt kizáró módon meg kell engedni és ezzel elesnek mindazok a panaszok, melyek ma azon a czimen emeltetnek, hogy az óváskönyvben a dolog természete szerint egyszerre csak egy leíró dolgozhatván, a tömeges óvási napokon az óváások kellő időben való elkészítése és kiadása lehetetlenné válik. Ily módon a váltómásolatokat is tartalmazó óváások csak egyszer irandók és egyszerre több leíró által is készíthetők, az óváskönyvbe való bevezetés pedig bármily számban egyszerre és pár perc alatt történhetik és emellett teljesen hű és megbízható, s ami a fő, az óvás kiadása után észrevétlenül nem módosítható másolatot is ad. Ellenben a javaslat szerint magát az óvást legalább kétszer kellene írni; külön az óvást és a jegyzőkönyvet is aláírni; a javításokat kétszer keresztülvenni és aláírni és emellett miből sem tűnik ki, vajjon a javítások az óvásban és másolatában nem utólag, kiadása után történtek-e? És mindezenfelül a váltóóvásokról még külön ügykönyvet és ennél fogva természetesen mutatót is kellene vezetni!

Aki a közjegyzői irodai ügyvitelt ismeri, tudja továbbá, hogy mennyire lassítani és nehézkessé fogja tenni a munkát az óvásnak az eredeti váltóra való írása önmagában véve és már csak azért is, mert így természetesen a ma szokásos nyomtatott űrlapokat nem lehetne használni. Ezen rendszer eszméje, amint tudvalevő, az angol u. n. noting-rendszerből ered, melynél azonban a váltóra csupán a felveendő óvás adatai jegyeztetnek fel (the noting for protest), míg a teljes törvényszerű óvás felvétele, ha kell, utólag és külön okiratban történik. Az utóbbit magát a váltóra írni, ha,

amint láttuk, az óvás megmarad a mai tartalom és terjedeleminél, majdnem mindig hiányzik a hely s így a toldatnak erre való használata lesz a szabály, a ragasztással stb. járó idővesztéssel és a kicserélés lehetőségével együtt. A váltóra irt óvás szövegét, ha hibás, a közjegyző nem irathatja, mint ma, újra, hanem kénytelen kijavítani; a javított óvások általánosak lesznek és miután itt nemcsak írás- és tollhibákról, hanem bármily lényeges hiányokról is lehet szó (péld. a váltóbirtokos megnevezése), alkalom adatik azon esetleg roszhiszemű kifogásra, hogy a javítás az óvás kiadása után történt, mely kérdésben a 90. § szövegezése szerint a váltóbirtokost terhelvén a bizonyítási kötelezettség, a viszont ezért neki felelős közjegyző kénytelen lesz saját fedezetére minden esetben valamely módon előre gondoskodni a bizonyításról. Az óvás másolata erre nem alkalmas, mert hiszen annak kijavítása is utólag történhetett anélkül, hogy az ellenkezője konstatálható volna.

Az óvás és a váltó másolatát tartalmazó jegyzőkönyveknek különálló lapokra való írása egyfelől körülményesebbé teszi a megőrzést, másfelől nem nyújtja azokat a garantiákat, különösen az utólagos óvatolások ellen, mint a hitelesített és folyószámokkal ellátott mai óváskönyv, melyet pedig, mint láttuk, fenn lehet tartani és hátrányait el lehet hárítani, ha megengedtetik az óvásnak másolatban „vagy levonatban” való bevezetése.

Az óvásnak a váltóra való vezetése, amint láttuk, számbavehető előnyt nem nyújt, az óvást egyszerűbbé vagy olcsóbbá nem teszi, ellenben ma ismeretlen kifogások és perek veszélyével jár és mindezen felül a közjegyző munkáját és felelősségét növeli. Ha tehát ezzel az eszmével elsősorban a mi ügyködésünket gondolták megkönnyíthetni, úgy mint arra legilletékesebbek, kijelentjük, hogy a mai állapot fentartását kedvezőbbnek tartjuk és meg vagyunk elégedve azzal a teljesen helyén levő újítással, hogy az óváskönyvek 10 év után kiselejtezhettek legyenek.

Felsőbirósági határozatok.

Közjegyzői rendtartás.

127. A „szolgálat” kifejezés alatt nem pusztán a szoros értelemben vett családi, vagy alárendelt szolgai viszony, hanem általában olyan alkalmazotti viszony értendő, mely az alkalmazottat a főnökkel szemben függőségi viszonyba hozza, K. S. pedig alperesnek havi fizetés mellett állandó szolgálatában állott; mert a közjegyző-helyettes főnöke nevében és ahelyett jár el, így ennek a ténykedése olyan, mint a főnöké; ebből következik, hogy a tanukra vonatkozó kizárási okok nem a helyettes személyére, hanem a főnökre értendők, emiatt az alperes ezen kifogását figyelembe venni nem lehetett, mert amint a végrendelet-érvénytelenítési perben is megállapított, a végrendelet mint magán- és mint kiváltságos végrendelet (1876. évi XVI. t.-cz. 32. §) sem állhat meg, mert a végrendeletkezők írni és olvasni nem tudtak, az idevágó t.-cz. pedig nem tartalmaz oly rendelkezést, hogy a házastársaknak egymás és gyermekeik javára tett végrendeletéhez, ha a végrendeletkező a végrendeletet nem sajátkezűleg írta és írta alá, két tanunak a jelenléte elégséges lenne, hanem a törvénynek 1. §-a szerint, amennyiben a tanukra szükség van, a két tanu csak azon esetben elégséges, ha a végrendeletet egész terjedelmében az örökhagyó írta és aláírta, minden más esetben négy tanu szükséges, mert a végrendeletkezőnél csak két tanu alkalmaztatott, s a kir. közjegyző az 1874. évi XXXV. t.-cz. 82. §-a szerint csak a közvégrendeleteknél az eljáró közjegyző mellett helyettesít két tanut, a magánvégrendeleteknél azonban nem, mert a közjegyző az 1874. évi XXXV. t.-cz. 172. §-a értelmében a törvényben megállapított szabályok pontos megtartásáért felelős, és a kötelesegsértés vagy mulasztás büntetést és kártérítést von maga után, az 1886. évi VII. t.-cz. 8. és 40. §-ai szerint pedig az általa választott helyettes eljárásáért vagyoniilag közvetlenül felelős, abból folyólag nemcsak az általa és helyettese által szándékosan vagy vétkes gondatlanságból, hanem egyszerű mulasztásból vagy elnézésből, a szabályok pontos be nem tartásából származó károkért is felelős; mert nem vehető figyelembe az a körülmény, hogy K. I.-t a végrendelet érvénytelenítése folytán ért előny a felperes követelésébe beszámítható lenne, és hogy a felperesnek joga volna K. I.-től azt a különbözetet követelni, mely vagyonrészszel ez a végrendelet érvénytelenítése jogalap nélkül gazdagodott, mert a végrendelet érvénytelenítése folytán a törvényes öröklésnek van helye: így tartozatlanul senki sem fizet K. I.-nak, és nem jogalap nélkül, hanem a törvény alapján nyeri azt az előnyt, melyben részesül. (Curia 1913. április 1. 4185/912. sz.)

Hagyatéki eljárás.

128. A kir. közjegyző a beterjesztett jegyzőkönyvi kivonatokat nagyon terjedős szövegezéssel készítette el és azokban több helyen olyan szavak és szótagok, melyek az azokat közvetlenül megelőző szöveggel egy sorban elfértek volna, fölöslegesen a következő sorba vitettek át. A kir. közjegyző még az ő díjfelszámítását is felvette a jegyzőkönyvi kivonatba és azt hitelesítési záradékkal is ellátta, holott az 1912: VII. t.-cz. 29. §-a értelmében a jegyzőkönyvi kivonatnak csak az osztályos egyezséget kell tartalmaznia és azt hitelesítési záradékkal ellátni az említett törvény-cikk 30. §-ában foglalt rendelkezésekhez képest nem szükséges. Minthogy a sorok számának ily módon keletkezett fölösleges szaporulata az írásdíj kiszámításánál a felek hátrányára számításba nem vehető s minthogy az említett módon keletkezett fölösleges sorok elhagyásával a jegyzőkönyvi kivonatok egy-egy oldala 25-nél több sort nem foglal magában: a négyoldalas kivonatokért az 1880: LI. t.-cz. 16. §-a értelmében példányonként csak 80 fillér, a szükséges 9 drb példányért tehát 10 kor. helyett összesen 7 kor. 20 fill. írásdíjat kellett volna megállapítani s így a kir. közjegyzőnek a felfolyamodásban előterjesztett az a kérelme, hogy részére 13 jegyzőkönyvi kivonatpéldányért 19 kor. 20 fill. írásdíj állapíttassék meg, nem volt teljesíthető. (Budapesti kir. tábla 1913. május 8. 2247. sz.).

Telekkönyvi rendtartás.

129. Nincs helye zálogjog előjegyzésének oly könyvkivonat alapján, melyben a követelés jogcíme „átengedményezett munkákért”. (Curia 1913. április 16. 2555/312. sz.)

*

130. A zálogjog-előjegyzési kérelem elutasítatik, mert azon kívül, hogy a héber nyelven kiállított okirat a 947/88. I. M. rend. 11. §-ának helyes értelmezése, valamint a joggyakorlat szerint telekkönyvi bejegyzés alapjául nem szolgálhat, a héber írásu eredeti okirat a hiteles fordítás szerint a kiállítás helyét nem tartalmazza, kelettel és előttemező tanuk aláírásával ellátva nincs és tartalmából az sem állapítható meg, hogy azt B. L. sajátkezüleg írta volna alá s ekként ez az okirat a telekkönyvi rendtartás 82. §-ának a) és b) pontjában előírt kellékek hiányán felül bizonyító erővel bírónak sem tekinthető, annak alapján tehát a telekkönyvi rendtartás 63. és 87. §-ai szerint az előjegyzés sem engedhető meg. Annyival kevésbé, mert ha és amennyiben az okirat bizonyítékul

szolgálhatna is, annak tartalmából meg nem állapítható a zálogjog előjegyzettségének a telekkönyvi rendtartás 88. §-ának b) pontja értelmében megkivánt egyik alapfeltétele sem, vagyis a követelés lejárt. (Curia 1913. április 30. 3105/912. sz.).

*

131. Oly váltó, mely elévülés következtében váltói hatályát elvesztette, az előjegyzés alapjául elfogadható okiratok közé nem sorolható. (Curia 1913. április 30. 3015/912. sz.)

Czégügyek. Váltóóvás.

132. Az elsőbíróság végzése azzal a kiegészítéssel hagyatik helyben, hogy a szövetkezet arra utasítatik, hogy az alapszabályok 58. §-ának az igazgatósági tagok czégjegyzésére vonatkozó részét odamódosítsa, hogy az együttes czégjegyzésre minden igazgatósági tag jogosult. Az elsőbíróság végzését indokai alapján és azért kellett helybenhagyni, mert az alapszabályok 58. §-ának az az intézkedése, hogy az igazgatósági tagoknak nem mindegyike jogosult a cégnek együttes jegyzésére, a KT. 184. §-ába ütközik. (Budapesti kir. tábla 1913. január 28. 183/913. sz. a.)

A közjegyzői gyakorlatot érdeklő jogesetek.

133. Az 1876: XVI. t.-cz. 6. §-a szerint abban az esetben, ha a végrendelet akár irástudatlan volta miatt, akár egyéb okból a végrendeletet önkezüleg alá nem írhatja, a végrendelet érvényességéhez egyéb alaki kellékeken felül az is szükséges, mikép a tanuk által magán az okiraton igazoltassék, hogy a végrendelet az saját kézjegyével ellátta. Ebben az esetben a végrendelet külön záradékkal el nem láttatott, annak szövegében pedig a tanuk által csak az igazoltatott, hogy az okirat felolvasatott s hogy az örökhagyó kijelentette, mikép az szóról-szóra az ő végakarát tartalmazza; ellenben annak megtörténte, hogy az örökhagyó az okiratot kézjegyével ellátta volna, magából a végrendeletből ki nem tűnik; ezt a hiányt pedig az a körülmény, hogy az örökhagyó nevét az egyik tanu mint néviró az okira irta s a név után keresztvonás is tétetett, nem pótolhatja, mert ebből csak következtetni lehet arra, hogy a keresztvonás, mint kézjegy az örökhagyótól származott, de ez kétséget kizáróan magából az okiratból meg nem állapítható, az előlídezett törvény szerint megkivánt alaki kellékek hiányát azonban sem következtetés útján, sem tanubizonyítás által pótolni nem lehet. (Curia 1913. április 30. 4560. sz.).

*

134. Az 1877:XX. t.-cz. 28. §-ának c) pontja alapján elrendelt gondnokság alá helyezés ugyanezen törvény 33. §-a szerint a gondnokság alá helyezett cselekvőképességét csak annyiban korlátozza, hogy ez gondnokának hozzájárulása nélkül magát le nem kötelezheti és jogokról le nem mondhat, de visszteherrel nem járó jogügylettel jogokat szerezhet és kötelezettségektől mentesülhet. A törvénynek ebből a rendelkezéséből tehát nyilván következik, hogy a cselekvőképességnek az a korlátozása a végrendeletre ki nem terjed, annál kevésbé, mert a végrendeletre a természeténél fogva a személytől el nem választható, más által nem gyakorolható személyes jog. Eldöntendő kérdés a fenforgó esetben az, hogy a végrendeletre a jogban benne foglaltatik-e a jogosultság örökösödési szerződések megkötésére is? A királyi Curia úgy találta, hogy az 1877:XX. t.-cz. 28. § c) pontja alapján elrendelt gondnokság alá helyezés a gondnokoltnak cselekvőképességét az örökösödési szerződés megkötése körül sem korlátozza, nem pedig azért, mert az örökösödési szerződés nem akadályozza annak, hogy a gondnokolt vagyona felett az 1877:XX. t.-czikk 33. §-ának második bekezdésében és a 113. §-ában megállapított módozatok mellett kötött jogügyletekkel élők között szabadon rendelkezzen, az örökösödési szerződés joghatályánál fogva kizárt visszteher nélküli vagyonátruházást pedig a fent idézett 113. § utolsó bekezdése is egyenesen meggátolja, és mert ezek szerint azok a tekintetek, amelyek a gondnokolt vagyoni érdekeinek fokozottabb védelmét szükségessé teszik, s ennek folytán s jogügyletek érvényességéhez a gondnok jóváhagyását az idézett 33. § értelmében feltételezett, az örökösödési szerződés megkötésénél nem forognak fenn. Minthogy pedig a jelen esetben felperes az ajándékozó halála esetére szóló ajándékozási szerződést a tékozlás miatt gondnokság alá helyezett ajándékozó cselekvési képességének hiányából, tehát a fent kifejtettek szerint nyilván törvényes alap nélkül kéri érvényteleníteni, őt eziránti keresetével mindkét alsóbírói ítélet megváltoztatása mellett, elutasítani kellett. (Curia 1913. május 15. 3710. sz.)

*

135. A hagyatéki vagyon akár a hagyatékban, akár már az örökösnél van, az örökös hitelezőinek kielégítésére szolgál; ha tehát az örökös hitelezője a hagyatékhoz tartozó, de már az örökösnek átadott ingó és ingatlanokat a hagyatékot tartozásként terhelő követelésének kielégítése végett az örökös személyes hitelezőit megelőzve, az örökösnél bírói uton lefoglaltatja s végrehajtási zálogjogot szerez, ez a foglalás és zálogjogszerzés az örökös személyes hitelezői érdekében, az örökös személye ellen elrendelt csőd esetében nem támadható meg. (Curia 1913. június 10. 1025/912. v. sz. a.)

*

136. A végrendelet érvényessége rendszerint a keresetben érvényesített alapon bírálendő el; ennél fogva csupán az észrevételekben, tehát indokolatlanul elkésztett felhozott megtámadási okot az ítélet alapjául venni nem tehet. (Curia 1913. április 8-án 4583/912. sz.)

*

137. Az állandóan követett bírói gyakorlat szerint az örökbefogadó szülő az örökbecsegetett gyermek után törvényes öröklési jog meg nem illeti. (Curia 1913. április 29. 4679/1912. sz.)

*

138. A kötelesrész érvényesítésére vonatkozó jog az arra különben jogosítottnak olyan személyes természetű igénye, hogy azt a jogosultnak hitelezője csak akkor érvényesítheti, ha a jogosult ebbe beleegyezett, vagy ezt a jogosultságát már maga is érvényesíteni kívánta, végül ha akár az örökös, akár a kötelesrészre jogosult részéről a hitelezők kijátszására irányuló szándék és eljárás esete megállapítható. Ezuttal ez utóbbi eset forog fenn, mert jól lehet úgy az örökös, mint annak egyik fia H. T., a felperesnek H. T. ellen fennálló követeléséről, hogy az bíróság meg lett ítélve, tudomással birtak, az örökös végrendeletében tetemes vagyonából nevezett gyermekének mit sem hagyott, emellett pedig többi örökösének mégis erkölcsi kötelességévé tette, hogy testvérükről gondoskodjanak, amiből kitetszik, hogy rendelkezése csakis nevezett fia hitelezőinek kijátszására irányult, és mert másfelől H. T. ezt a végrendeletet annak ellenére fogadta el, hogy az alábbiak értelmében kötelesrészére kielégítve volna. A dolog ezen állásában felperes kereseti jogát az alsóbírói helyesen állapították meg, s így csak az a kérdés, hogy H. T. kötelesrészét mennyiben és kivel szemben lehet megítélni. (Curia 1913. ápr. 1. 4293/912. sz.)

*

139. A végrendeletet illetően O., B., N. és Sz. tanuk egyike sem szolgáltatott ellenbizonyítékot arra, hogy a végrendeletre a végrendeletre nem a tanuk együttes jelenlétében nyilvánította ki az ő végrendeletének, s hogy nem a végrendeletre tanuk együttes jelenlétében írta alá sajátkezűleg; az pedig, hogy minden a tanuk együttes jelenlétében történt, megállapítható magából a végrendeletből; mert ámbár a végrendeletnek sem szövegében, sem záradékában nincsen használva az a kifejezés, hogy a tanuk „együttesen“ voltak jelen, hanem e helyütt az „előttünk“ kifejezés fordul elő, úgyde a szónak közönséges, a mindennapi életnek megfelelő értelme szerint ez a kifejezés: „előttünk“ a tanuk jelenlétére való vonatkozásban egyjelentőségű a törvényben használt

„együttesen“ kifejezéssel. Erre való tekintettel, s minthogy a végrendelet minden egyéb alaki kelléssel el van látva, ezeknél fogva a végrendeletet érvényesnek kellett kimondani. (Curia 1913. márczius 26. 4037/912. sz.)

*

140. A felperes a végrendeletet az 1876. évi XVI. t.-cz. 6. §-ára való hivatkozással azon alapon támadja meg, mert a végrendeleti tanúk a végrendeleten nem igazolták, hogy a végrendelet felolvastatott. Ez az alaki hiány fenforog, mert a tanúk a végrendelet záradékában igazolták ugyan, hogy a végrendelet előttük kijelentette, hogy: „az általa tartalmára nézve jól ismert okirat az ő végrendeletét tartalmazza“, mivel azonban azon szövegben csak arról van szó, hogy a végrendelet ismerté a végrendelet tartalmát, de arról, hogy a tanúk is ismerték, említés téve nincs, a záradéknak eme szövege nem foglalja magában annak igazolását, hogy a végrendelet a végrendelet és a tanúk együttes jelenlétében felolvastatott: ennél fogva a végrendeletet érvénytelennek kellett nyilvánítani. (Curia 1913. márczius 17. 3872/912. sz.)

*

141. N. I. végrendeletének 99. pontjában akként rendelkezett, hogy a felállítani rendelt „római katolikus jellegű magyar nemzeti jótékony intézmény“ közelebbi rendeltetésének meghatározását minden politikai hatóság beavatkozásának kizárásával a pécsi káptalanra bizta. A végrendelet ezen intézkedése sem nem képezi feltételét az alapítvány létesítésének, sem pedig nem érinti a kormányhatóságnak minden alapítvány fölött törvényileg meghatározott legfőbb felügyeleti jogát s ekként a végrendelet jelzett intézkedése sem tikk törvénybe, sem szokásjogi szabályba nem ütköztet, az alsóbiróságoknak a rendelkező részben körülírt hatályon kívül helyező rendelkezését mellőzni, s az alapítvány átadását a végrendelet értelmében elrendelni kellett. N. I. örökös által alkotott végrendeletben tett s a rendelkező részben említett kétrendbeli alapítvány létesülése és birói átadása nem tehető függővé attól sem, hogy a kezeléssel megbízott pécsi káptalan, mint testület, külön alapító-levelet mutasson be s annak kormányhatósági jóváhagyását kieszközölje; mert az alapítványokról szóló törvényeink, jelesen: az 1715: LXXIV., 1723: LXX., 1791: XXIII. és 1791: XXVI. törvénycikkek félreérthetetlen tartalma szerint az ilyen természetű alapítványok, amiként ez a kir. Curia 5856/1909. számú elvi jelentőségű határozatában kimondott és mint állandó birói gyakorlat követtetik, kormányhatósági jóváhagyás nélkül létesülhetnek s e törvényekben ezekre az alapítványokra nézve csupán a főfelügyeleti jog van fentartva, ebben a

főfelügyeleti hatalomkörben pedig az a jog, hogy a kormányt közreműködés is illeti meg, a jóváhagyás megadása által az alapítvány létesítésében, amely jóváhagyás nélkül ily alapítványok nem is létesülhetnek, nemcsak benn nem foglaltatik, de a magyar alapítványi jognak hosszú történeti fejlődés folyamán kialakult rendszere, mely az 1791: XIII. tcz.-ben s az 1791: XXVI. tcz.-nek különösen 10. §-ában nyert betetőzést, a kormánynak ezt a közreműködési jogát az ily alapítványok létesítésében egyenesen kizárja. Ennek a rendszernek ugyanis az idézett törvényekben körülírt a „piae causae“ fogalmi körébe eső alapítványok tekintetében garantiális természetű elve az, hogy a főfelügyelet csak a már létrejött s az illetékes testületek kezelésébe jutott ily alapítványok fölött gyakorolható s a főfelügyeletből folyó összes jogok a már létrejött alapítvány, illetőleg annak kezelése ellen érvényesítendő.

Semmi alapja nincs ezzel szemben az elsőbirósági ítélet indokolásában foglalt s a másodbiróság által elfogadott annak az érvelésnek, hogy a szorosán vett vallási alapítványoknál a felügyeleti jog az ellenőrzésben ki van ugyan merítve, ámde a szóban forgó alapítvány nem szorosán vett vallási célokat, hanem közérdeket van hivatva szolgálni s mivel annak meghatározása, vajjon valamely intézmény működése megengedhető-e, állami feladatot képez, az ily intézmény céljaira szolgáló alapítvány csak kormányhatósági engedély alapján létesülhet. Nem fogadható el ez az indok azért, mert az 1723: LXX. t.-cz. ennek világos tartalma szerint, nemcsak szorosán vett vallási célokat szolgáló, hanem a piae causae körébe tartozó mindennemű, tehát úgy szorosán vett vallási, mint iskolák, kórházak, árvaházak, szegények részére tett alapítványokra vonatkozólag rendelkezik, amilyen alapítványok hazánkban régi idők óta nemcsak egyházak, hanem más közjogi testületek és általában jogi személyek kezelése alatt léteznek. Ugyanez a törvény emellett fentartja ezekre az alapítványokra nézve az 1715: LXXIV. t.-cz.-ben meghatározott főfelügyeleti jogot, amely kiterjed annak ellenőrzésére is, hogy az alapítványi vagyontól létesítendő intézmény működése a jogrend és közérdek szempontjából megengedhető-e s magában foglalja annak megkövetelését is, hogy az ily intézmény a törvényes feltételeknek megfelelően, de a főfelügyeleti jognak a törvényben foglalt meghatározása az ellenőrzés folytonosságának megállapítása mellett magát a kormánybeavatkozást a dum et quando necesse videbitur esetére korlátozva, ezzel elvileg kizárja azt, hogy ily alapítványoknak létesülése is előzetes kormányhatósági engedélytől tétessék függővé, amint hogy különösen az egyházakat illetőleg a piae causae körébe tartozó alapítványoknak minden kormányhatósági engedélyezéstől mentes létesítése az egyházak autonóm jogát képezi. Mindezeknél fogva kétségtelen lévén az, hogy az alsóbiróságok ítéletének a kétrendbeli alapítványra vonatkozó az a rendelkezése, hogy ezek az alapítványok csak alapító-

levél előzetes bemutatása s ennek kormányhatósági jóváhagyása ellenében adhatók át, alapítványi közjogunkba ütközik: mindkét alsóbiróság ítéletét a jelen ítélet rendelkező részében foglalt értelemben megváltoztatni kellett. (Curia 1913. márczius 12. 1857/912. sz.)

*

142. Habár a törvény arról nem intézkedik, mi történjék akkor, ha a végrendelező az okirat nyelvét nem érti, a hasonzerűségnél fogva megfelelően azok az alakszerűségek alkalmazandók, mintha az okiratot a végrendelező olvasni tudás hiányában maga el nem olvashatta volna. Ez a rendelkezés az esetben, ha a végrendelező az okirat nyelvét nem érti, megfelelően csak úgy alkalmazható, hogy a végrendelet szövege neki a tanuk jelenlétében megtolmácsolatik. (Curia 1913. ápr. 22. 4699/912. sz.)

*

143. Ha az örökhagyó a község javára végrendelezett, az a körülmény, hogy a végrendelezésnél tanukul a községi jegyző, bíró és még két községi lakos szerepeltek és hogy az örökösödési perben a község nevében a végrendeleti tanukként szerepelt községi bíró és jegyző jártak el, a végrendeletet nem teszi érvénytelenné, mert ezek nem a saját, hanem a község érdekében járván el, ellenük kizárási ok nem forog fenn. (Curia 1913. április 8. 4311/912. sz.)

*

144. A tanuk szerint az örökhagyó kapott kiházasítást s a leltári tárgyak a kiházasítási tárgyak természetével bírnak s ilyenekül K. vallomása alapján is megállapíthatók, amivel szemben elsőrendű alperes tartozott volna bizonyítani, hogy a leltári ingók nem felelnek meg a kiházasítási tárgyaknak, ezt azonban nem bizonyította. A kiházasítási tárgyak természetben szállnak vissza az ágra, amelytől erednek, miért is azok felperes és örökösstársai részére természetben voltak megítélendők. (Curia 1913. április 29. 4873/912. sz.)

*

145. Örökhagyó végrendelete egyedül azt az intézkedést tartalmazza, hogy a h.-i ingatlanok a tulajdonához tartozó 1/2 részének a 1/2-ét az alperesnek hagyományozta, egyébként azonban a végrendelet a törvényes öröklés rendjét nem érintette. A törvényes öröklésre kizárólag az örökhagyó unokája, a felperes van hivatva s a felek közt egyedül az a kérdés vált vitássá, vajjon az alperes javára tett hagyomány-rendelés érvényes végrendeletben történt-e vagy sem? A jelen per tárgyát is csupán ez a kérdés képezi, minél fogva ez a per nem is örökösödési, hanem lényegileg személyes

keresetnek tekintendő és annak ebbeli minőségén mit sem változtat az, hogy nem a hagyományos a hagyomány érvényesítése iránt, hanem a törvényes örökös a hagyomány-rendelés alapjául szolgáló végrendelet érvénytelenítésére utasított perre. Ennélfogva a per tárgya értékének megállapításánál nem az egész hagyaték, hanem a vitás hagyomány értéke az irányadó. (Curia 1913. április 8. 4712/912. sz.)

*

146. A különélő házastársak vagyoni viszonyait elválás esetére szabályozó szerződés nem tekinthető kényszer hatása alatt létrejöttnek azon az alapon, mert a feleség a különélés ideje alatt életfentartás nélkül volt s ezért jövőbeli férjhezmenetelében akadályozva volt. (Curia 857/913. sz.)

*

147. Ha az örökhagyó nem írásbeli végrendeletet kívánt tenni, és a szóbeli végrendelet írásba foglalását sem ő kívánta, hanem azt a tanuk csak azért foglalták írásba, hogy az örökhagyó rendelkezéseit el ne feledjék: az, hogy a tanuk az elkészített feljegyzést az örökhagyóval aláírták, azt írásbeli végrendeletté nem teszi. (Curia 1913. márczius 26. 4000/912.)

*

148. Ha az egyik örökösstárs a hagyatéki tárgyaláson anyja után megnyílt öröklési jogáról azért mondott le, hogy adósságai miatt a hitelezők a hagyatékot meg ne támadhassák, de a hagyatéki tárgyalásról hazaérve, a nagykorú örökösök és az apa megállapodtak, hogy az anyai örökrész örökösstársuknak épp úgy kiadják, mint a többi gyermekét: akkor az öröklési jogról való lemondás szinleges és az örökösstárs, vagy jogutódai az örökrész kiadását követelhetik. A lemondás szinlegességének következményeire nincs befolyása annak, hogy a lemondást a másodrendű alperes kiskorú jogelődének törvényes képviselője elfogadta, s az egyezséget a kiskorú érdekében a gyámhatóság jóváhagyta, a 2. §. a. nyilatkozat pedig a kiskorú érdekében annak idején gyámhatóságilag jóvá nem hagyott; mert a gyámhatósági jóváhagyás nem zárja ki, hogy a kiskorú érdekében eljáró törvényes képviselő szerződési nyilatkozatai arra alkalmas okból megtámadtassanak, a lemondás szinlegességéről való tudomás pedig alkalmas a törvényes képviselő ama szerződési nyilatkozatának megtámadására, amelyet a lemondás elfogadása iránt a kiskorú képviselőjében tett, és mert a másodrendű alperessel szemben a H. F. anyai örökrészének kiadása iránt megállapított kötelezettség H. F. lemondásának szinlegességén és nem a 2. §. a. foglalt kötelezésen alapul s így a 2. §.

alatti nyilatkozat gyámhatósági jóváhagyásának hiánya ezen kötelezettségen nem változtat. Az a kifogás sem helytálló, hogy H. F. lemondása a hitelező kijátszását célozta, s az ilyen célzattal, tehát meg nem engedett cél érdekében juttatott vagyon vissza nem követelhető, mert nincs adat arra, hogy a szinleges nyilatkozattal a hitelezők megkárosítottak, s hogy a hitelezők kijátszását célzó olyan átruházás forgott fenn, amely a törvényben tiltva van. (Curia 1913. május 20. 5305/912. sz.)

*

149. A kincstár, mely valamely hagyatékban talált történeti jelentőségű leveleket a hagyaték birlalójától, nem valamely törvény által tiltott cselekmény folytán, hanem a törvényhozástól nyert felhatalmazás alapján létrejött és valósággal foganatba is ment adásvétel útján, tehát törvényszerű jogcímen szerezte meg, azokat birtokából kiadni nem tartozik akkor sem, ha utóbb kiderül, hogy a hagyaték birlalóját e levelek meg nem illették és eladásukra nem volt jogosítva. Nem terheli a kincstárt szavatosság, vagy kártérítési kötelezettség sem a levelek tulajdonosával szemben, ha a megszerzés körül gondatlanság nem terheli. (Curia 1913. május 27. 414/1913. sz.)

*

150. A még át nem adott hagyatéki vagyonhoz tartozó követelésnek az adós ellen per útján leendő érvényesítésére az 1894. évi XVI. t.-cz. 90. §-a utolsó bekezdésének esetét kivéve, bármelyik örökös fel van ugyan jogosítva, az ilyen perben felperesként fel nem lépő többi örökösre azonban az ítélet anyagi ereje ki nem terjed. (Curia 1913. április 9. 1481/1912. sz.)

*

151. Felperes kártérítési keresetét arra alapította, hogy az alperes községi jegyző, aki írásbeli magánvégrendeletek megszerkesztésével tisztviselői állásánál fogva a megyei szabályrendelet értelmében foglalkozik, a néhainak írásbeli végrendeletét rosszul, nevezetesen az 1876. évi XVI. t.-cz.-ben az írásbeli magánvégrendeletekre nézve megállapított alaki kellékek figyelmen kívül hagyásával szerkesztette meg, úgy hogy a végrendelet emiatt bírójilag érvénytelennek mondatott ki, minek folytán a vagyoni előnytől alperes hibájából elesvén, évi 250 K kárt szenvedett stb.

A b.-i törvényszék a végrendeletet azért mondotta ki érvénytelennek, mert a magyar nyelven szerkesztett végrendeletnek nyelvét az örökhagyó nem értette és a végrendeleti tanuk közül is csak egy tanu — az alperes — a végrendelet megszerkesztője tud magyarul írni és olvasni; mert továbbá az 1876. évi XVI. t.-cz.

4. §-a és 1. §-ának b) pontja szerint legalább két végrendeleti tanunak kell azt a nyelvet tudni, amely nyelven a végrendelet szerkesztetett, ez a lényeges alaki kellék pedig hiányzik.

Az alperes azzal védekezett, hogy szerinte a bíróság az ítélet hozatalánál helytelen jogi álláspontra helyezkedett, a törvényt helytelenül értelmezte, mert úgy a végrendelező, mint az összes végrendeleti tanuk írni és olvasni tudnak, következésképp az idézett t.-cz. 5. §-a lett volna alkalmazandó, e § rendelkezéseinek pedig az A) alatti végrendelet mindenekben megfelelő, s ekként a végrendelet annál inkább érvényesnek volt volna tekintendő, mert a törvény nem tartalmaz oly rendelkezést, hogy a tanuknak a végrendelet nyelvén kell írni és olvasni tudni.

Habár kétségtelen, hogy alperes az idézett törvény rendelkezéseit helytelenül magyarázza, mert egyrészt végrendelező a végrendelet magyar nyelvén írni és olvasni nem tudott, nyilvánvaló, hogy ő a végrendelet magyar nyelvével szemben, az írni és olvasni nem tudó végrendelezőknek tekintete alá esik, hogy tehát, amint azt a birói gyakorlat megállapította, az A) alatti végrendelet alaki kellékeinek megbírálásánál az idézett t.-cz.-nek nem az 5. §-a, hanem a 6. §-a alkalmazandó és mert kétségtelen az is, hogy az idézett t.-cz. 1. b) pontjában jelzett, s az A) alatti végrendeletnél fenforgott esetben az idézett t.-cz. 4. §-a értelmében, amint azt a birói gyakorlat megállapította, legalább két végrendeleti tanunak kellett volna a végrendelet magyar nyelvén írni és olvasni tudnia, s annál is inkább, mert a törvény által megkívánt két írni és olvasni tudó tanu ilyennek csak akkor tekinthető, ha azok a végrendelet nyelvén tudnak írni és olvasni, mivel csak azon esetben képesek ellenőrizni és tanusítani azt, vajjon az írásbeli végrendelet tartalma a végrendelező által kijelentett végakarathoz megfelel-e?

Mindazonáltal az elsőbíróságnak a felperest keresetével elutasító ítélete helybenhagyandó volt, mert ha való lenne is, hogy az alperes tisztviselői állásánál fogva a megyei szabályrendelet értelmében írásbeli magánvégrendeletnek díj ellenében való megszerkesztésére jogosult, sőt felhívásra esetleg köteles is, hogy tehát ez a ténykedés az alperes tisztviselői hivatásához tartozik, a fentebbiekből nyilvánvaló, hogy alperesnek a végrendelet megszerkesztése körül követett hibás eljárása, nevezetesen a törvény helyes értelme szerint, alkalmas tanuknak kellő számban való nem alkalmazása, a törvény rendelkezéseinek téves magyarázatán alapszik; mert továbbá a törvénynek, habár téves és helytelen magyarázatán és értelmezésén alapuló ténykedés és eljárás, hacsak ez a magyarázat és értelmezés a törvény világos és határozott rendelkezésébe nem ütközik, sem tisztviselővel, sem más egyénnel szemben kártérítési kötelezettség megállapítására alapul nem szolgálhat; már pedig a végrendelet alaki kellékeiről szóló 1876. évi XVI. t.-cz. nem tartalmaz világos és határozott rendelkezést arra

nézve, hogy az A) alatti végrendelethez hasonló esetben legalább két olyan végrendeleti tanút kell alkalmazni, akik az írásbeli végrendelet nyelvét szóban és írásban birják, illetve ezen a nyelven írni és olvasni tudnak. (Curia 1913. május 20. 5286/912. sz.)

*

152. Az egyik szülőtől előre kapott érték nem számítható be a másik szülő után járó kötelesrészbe. A szülők által előre kiadott értékek mindkettőjük által egyenlő arányban adottaknak tekintendők. A két szülő után követelt kötelesrész kiszámításánál a két szülő vagyona nem együttesen, hanem külön veendő a kötelesrész szempontjából figyelembe. (Curia 1913. május 6. 4799/913. sz.)

*

153. Mindaddig, míg az özvegyi jog vitássá tett terjedelme a törvény rendes útján jogerősen nem szabályoztatik, az özvegyi jog a törvény alapján az egész hagyatékra kiterjedőnek veendő (1894:XVI. t.-cz. 81. §-a) és pedig a törvény általános rendelkezésénél fogva akkor is, ha a férj az özvegy ellátását (tartását) végrendeletileg szabályozta ugyan, az özvegy azonban ezt a szabályozást el nem fogadta. (Curia 1913. április 16. 1152/1913. P. sz.)

*

154. Az a körülmény, hogy felperesek, mint kötelesrészes jogositott szükség-örökösök elfogadták az örökhagyó végrendeletének azt az intézkedését, mellyel fejenként 1000—1000 K meghatározott kötelesrészre szorítottak, nem zárja ki azt, hogy a felperesek az arra alkalmas törvényes alapon megtámadhassák a végrendeletnek azt az intézkedését, mellyel a végrendeletben összeg szerint meghatározott kötelesrészük csak az özvegyi haszonélvezet megszűntével fizetessék ki, mert a végrendeleti intézkedések megtámadhatatlanságát csak az erre vonatkozó végrendeleti tilalom, vagy pedig az elfogadott és megtámadott rendelkezésnek szétválasztást nem tűrő egysége, vagy egymástól való függése eredményezheti, ebben a perben azonban ezeknek az eseteknek egyike sem forog fenn. (Curia 1913. április 29. 4043/1912. sz.)

*

155. Ami alperes közszerzeményi igényét illeti, döntő az, hogy a közszerzeményi igény, ami a házasság egész tartama alatt rendszerint egységesen bírálendő el, a házasság megszűnésével válik ugyan érvényesíthetővé, de ahhoz alapul maga a házassági életközösség s így elsősorban a házasság szolgálván, annak elbírálásánál, hogy a nőnek a házassági életközösségnél fogva van-e

közszerzeményhez igénye, rendszerint a férjnek a házasságkötés idején fennálló személyi állapotát kell irányadóul venni. Minthogy pedig a felek jászkunok voltak, a házasságot is jászkun kerületben kötötték, az alperes közszerzeményi igényére nézve a jászkun statutumok irányadók, s e részben mit sem határoz az, hogy a házasság a házasság tartama alatt a jászkun kerületből elköltöztek s örökhagyó ezen a kerületen kívül is halt el. A jászkun statutumok szerint pedig a jászkun nő a házassági kötelék pusztája ténye által még nem válik közszerzővé, hacsak a házastársak a szerzeményi közösséget meg nem állapították, vagy a szerzés alapja nem a nő külön vagyona volt. A jelen esetben pedig legfeljebb a férjnek olyan nyilatkozata tekinthető bizonyítottnak, hogy a vagyont a házasság tartama alatt nejevel, az alperessel együtt szerezte, ez pedig a szerzés közösségének törvényszerű alakban megkivánt megállapításával nem egyjelentőségű, s nincs adat arra, hogy a szerzés alapja az alperes külön vagyona volt: nem lévén megállapítható, hogy a hagyatéki ingóvagyon a házasság tartama alatt szerzeményt képezne: az alperesnek erre alapított igénye figyelembe vehető nem volt. (Curia 1913. április 23. 4610/912. sz.)

*

156. A várományos örökösök az öröklés megnyílta előtt is joghatályosan szabályozhatják a még életben lévő szülő után őket megillető öröklésből származható viszonyaikat s az erre vonatkozó szerződés nemcsak őket, hanem azon esetben, ha ők az illető szülő előtt halnának el, s így az öröklés utódaikra nyílnék meg, utódaikat is kötelezi. Nem változtat ezen, hogy az egyezkedő felek közös apja végrendeletet alkotott s ebben örökösül a szerződésileg lemondott örökös is örökösnek nevezte meg. (Curia 1913. május 6. 5080/912. sz.)

*

157. A kötelesrész követelhetéséhez való jog csak az örökhagyó halálával nyílik meg; és így bármily régen kapta is az örökös azokat a vagyontárgyakat, melyekre elbirtoklást vitat, azoknak, mint előre kapott értékeknek a kötelesrész alapjául szolgáló vagyonba való felvételét mellőzni nem lehet. (Curia 1913. május 7. 5081/1912. sz.)

*

158. Az A) alatti szerződés szerint örökhagyó halála előtt ingatlanait átruházta gyermekére, elsőrendű alperesre, anélkül, hogy hitvestársának, a felperesnek tartásáról gondoskodott volna.

Minthogy azonban ez az átruházás annyiban, amennyiben az ajándékozásnak volna tekintendő, az örökhagyó özvegyét özvegyi jogától meg nem foszthatja, mert az özvegynek a tartásához való joga törvényen alapul, s ezt a jogot az özvegy már a házasság által a férje életében megszerzi, felperes tehát kereseti jog hiánya miatt a törvényszék által helytelenül lett elutasítva. (Curia 1913. április 22. 4632/912. sz.)

*

159. A csatolt telekkönyvi másolat szerint a kereset tárgyát tevő ingatlan tulajdonjoga az arány megjelölése nélkül a felperes és az alperes nevére van bekebelezve. Felperes egyedül ezen az alapon, nem pedig a közszerzemény megosztása céljából kéri a tulajdonközösség megszüntetését.

Minthogy a tulajdonjog bejegyzésével mindenik társtulajdonos korlátlan és mindenki ellen, tehát saját tulajdonostársa ellen is érvényesíthető jogot szerez, mellyel szabadon rendelkezhetik, kétségkívül megilleti az a jog is, hogy a tulajdonközösség megszüntetését követelhesse, mely jogának az érvényesítésében nem szolgálhat akadályul az, hogy a tulajdonostársak egymás között házastársak és hogy a házassági kötelék közöttük felbontva nincs.

Felperes ekként azon az alapon, mert a közte és az alperes között fennálló házasság felbontva nincs, tulajdonközösség megszüntetésére irányuló keresetével időelőttiség okából elutasítható nem lévén, mindkét alsóbíróság ítéletét a fenti módon megváltoztatni és minthogy az alsóbíróságok elfoglalt jogi álláspontjuknál fogva az ügy érdemében nem határoztak, az elsőbíróságot érdemleges határozat hozatalára kellett utasítani. (Curia 1913. május 6. 3309. sz.)

*

160. Az örökhagyó cserepes-iparos, vagyis városi polgár volt. Minthogy az 1840. évi VIII. t.-cz. 18. §-ának rendelkezése a városi polgárok özvegyeire alkalmazást nem találhat, az vizsgálendő, hogy az alperes nőnek, mint az örökhagyót túlélő házastársnak özvegyi jogával terhelt vagyon jövedelme meghaladja-e az özvegyi jog köteles mértékét. Minthogy a hagyatéki ingatlannak leltári értéke 3000 K s ezt a hagyatékot 1790 K adósság terheli, melynek kamatát az alperes a haszonélvezett vagyon jövedelméből fizetni tartozik: a fennmaradó 1210 K vagyon jövedelme az alperes eltartására feltétlenül szükségesnek mutatkozik. Ennélfogva a felperes, aki az alperesnek azon ajánlatát, hogy őt özvegysége tartamára tartsa el, el nem fogadta: az özvegyi jog korlátozását sikerrel nem kérheti. (1912. május 23. 10,213/911. sz. a.) A kir. Curia: A másodbíróság ítéletét helybenhagyja indokaiból és azért,

mert igaz ugyan, hogy az özvegyi jog a kötelesrészt rendszerint nem terhelheti, ez a jogszabály azonban nem alkalmazható azon esetben, ha a hagyatéki vagyonnak a kötelesrészen felüli jövedelme az özvegy tisztességes ellátására nem elegendő; már pedig az alperes eltartására az egész hagyatéki vagyon jövedelme szükséges. (Curia 1913. április 16. 4509/912. sz.)

*

161. Az 1840. évi VIII. t.-cz. 18. §-ából nem következik, hogy az özvegyi jog a lakház és belsőségre vonatkozólag is feltétlenül korlátozható volna; hanem az özvegyet az idevágó t.-cz. 18. §-a esetében is megilleti az a jog, amelynél fogva az elhalt férj házában lakást követelhet, miből következik, hogy az özvegy az elhunyt férjjel közösen használt lakást az első házasságból származó gyermekekkel csak akkor tartozik megosztani, ha az az ő és kiskorú gyermekei részére felesleges kényelmet nyújt. (Curia 1913. április 15. 4463/912. sz.)

*

162. A sz.-i ingatlanok vételére vonatkozóan a szerződésekben A. P. és neje K. E. (elsőrendű alperes) vannak közös vevőként megnevezve.

Minthogy az olyan vagyonban, melyre nézve a feleség neve a szerzési okiratban férjével közös szerzőiül van bevezetve, a jászkun nő együttkereső nőnek tekintendő, s minthogy a Jászkun V. Stat. 1. §-a szerint, ha a férj minden mag, vagyis leszármazók nélkül halna el s a maga jószágáról másként nem rendelkezett volna, a közösen szerzett ingatlanokból a férjet illető szerzemény tekintetében hitvestársi öröklésnek van helye, a jelzett ingatlanokra felperesnek oldalági öröklési jogát az elsőrendű alperes hitvestársi öröklési jogával szemben megállapítani nem lehetett. (Curia 1913. márczius 17. 4165/912.)

*

163. A felperest, mint az örökhagyó második nejét, az 1840: VIII. t.-cz. 18. §-a értelmében férjének a házasság előtti vagyonából, a vagyontárgyak minőségére való tekintet nélkül, özvegyi jog czimén csupán egy gyermekrésznek a jövedelme illeti meg; ennél fogva tekintettel arra, hogy az átruházás tárgyát tevő házrészre és beltelekre nézve felperest ez a jog természetben megilleti, felperes özvegyi jogát az egy gyermekrésznek megfelelő $\frac{1}{3}$ részre nézve a fentiek szerint és ebből folyóan közös birtokba bocsátást és az elvont hasznot is megítélni kellett. Az átruházott többi vagyonból azonban, miután az alperesek a vagyont terhek átvállalása és kifizetése ellenében vették át az örökhagyótól s így

az átruházott vagyonértéknek csak egy része ajándék, felperes csupán az ajándékozott tiszta értékéből követelheti és pedig az egy gyermekrésznek megfelelő értéknek a pénzbeli jövedelmét stb., ami évi 50 K 41 fillért tesz ki, s ennek telekkönyvi biztosítását igényelheti. Egyebekben helybenhagyni kellett az elsőbíróság ítéletét, mert az örökhagyó második nejét a törvény szerint megillető egy gyermekrésznek a meghatározásánál nem jöhet tekintetbe az a körülmény, hogy az az özvegy eltartására elégséges-e, vagy nem. (Curia 1913. márcz. 4. 3690/912. sz.)

*

164. A nő hozományát a férj halálával jogosult visszakövetelni, mely időponttól a hozományi tőke után a törvényes késedelmi kamat is jogosan követelhető. (Curia 1913. április 8. 4626/912. sz. a.)

*

165. Ítéleteiknek vonatkozó indokolásában helyesen állapították meg az alsóbíróságok azt, hogy a kir. Curiának 41. számú polgárjogi döntvénye nem alkalmazandó azokban az esetekben, amelyekben az egyik házastárs a másikat közszerzeményi igényei tekintetében önként biztosítja, mert a közszerzeményhez való igény fennáll már a házasság tartama alatt és így nincs akadálya annak, hogy a házastársak e részbeni igényeiket még a házasság tartama alatt biztosítsák. Minthogy azonban a közszerzeményhez való igény csakis az egyik házastárs halála, vagy a házasság felbontása után érvényesíthető, mert ezen időpont előtt közszerzemény jogilag nem létezik, ennél fogva helyes az alsóbíróságoknak az a döntése, amely szerint az elsőrendű alperes részére közszerzeményi igényeinek biztosítására engedélyezett zálogjogot a csődhitelezőkkel szemben hatálytalannak mondták ki, annál inkább, mivel a csődhitelezőkkel, mint harmadik személyekkel szemben a nem érvényesíthető igény erejéig szerzett zálogjognak kétségtelenül nincsen jogi hatálya.

A harmadrendű alperes fentiek szerint egy még nem létező közszerzemény biztosítására bekebelezett zálogjogra szervezven alzálogjogot és az alzálogjogával terhelt zálogjoggal biztosított igénynek ezen jogi természetéről a telekkönyv betekintésével tudomást szervezven, az általa szerzett alzálogjognak sem lehet hatálya a csődhitelezőkkel szemben és mert a felebbezés ebben a részben sikerre vezetvén, annak költségei részben ezt az alperest terhelik. (Curia 1913. május 27. 238. V. sz.)

*

166. Nem vitás, hogy felperes a 4200 K-t negyedévi részletekben a háztartással járó kiadások fedezésére kapta az alperesnek atyjától, a házassági viszonyra való tekintetből. A 4200 K tehát a

házassági terhek viselésének könnyítésére volt rendelve s így a hozomány célját szolgálta. Az a tény, hogy felperes a 4200 K-t negyedévi részletekben kapta, hozományi jellegét nem zárja ki, hanem a 4200 K-t járadék-hozománnyá (apanage) minősíti. Az állandó birói gyakorlat a járadék-hozományt úgy tekinti, mintha a férj a járadéknak, mint évi kamatnak a tőkét kapta volna hozományul, de a tőkét a hozomány adója visszatartotta. Eszerint a járadék-hozomány a házastársak közötti viszonylatban, a visszatartottnak tekintendő hozományi tőke kamatával, vagyis a hozomány hasznával azonos megítélés alá esik.

Már pedig a hozomány hasznait a férj jogosítva van élvezni s ez a jogosultsága nincs egybekötve a visszatérítés kötelezettségével, következésképp felperest a járadék-hozományt tevő 4200 K-ra nézve a visszatérítési kötelezettség nem terheli. (Curia 1913. jun. 18. 554. P. sz.)

*

167. Az a kérdés, hogy a tulajdonközösség megszüntetése a felperes által ajánlott és kért módon, vagyis az ingatlanok birói árverés útján leendő eladásával keresztülvihető-e a jelen viszonyok között? Az A) alatt csatolt hiteles telekkönyvi betét alapján megállapítható, hogy a felperes tulajdonjogát megelőzőleg a kiskorú telekkönyvi háztulajdonosok édes anyjának az alperesként saját személyében is perbe vont öz. L. V.-nak a javára a kiskorú telekkönyvi tulajdonos alperesek birtokjuttalékára özvegyi haszonélvezeti jog van bekebelezve, miből folyólag nyilvánvaló, hogy felperes a tulajdonközösségnek árverés útján való megszüntetését más-kép, mint az özvegyi haszonélvezeti jog fentartásával kérni nem jogosult. Tekintve pedig, hogy az özvegyi jog, mint bizonytalan tartamú jog, az ingatlan értékesítésére kétségtelenül hátrányos befolyást gyakorol, miután az ingatlan az özvegyi jog épségben tartása mellett, valódi értékben el nem adható, hanem csakis valódi értéken alul, következve az ingatlanok ily módon, vagyis az özvegyi jog fentartása mellett leendő birói elárverezése a kiskorú alperesek mint társtulajdonosoknak előre látható károsodásával járna, az özvegyi joggal bíró alperes pedig az ingatlanok az özvegyi jogra való tekintet nélkül leendő elárverezését ellenzi, nyilvánvaló, mikép felperes a tulajdonközösségnek birói árverés útján leendő megszüntetését alkalmatlan időben kérelmezi, — időn kívül — vagyis a többi tulajdonostárs kárára pedig a tulajdonközösség megszüntetése nem kérhető: ugyanazért felperest keresetével ezuttal el kellett utasítani. Valamely ingatlanra vonatkozóan fennálló vagyonszövetségnek az ezen ingatlan egy részére bekebelezett özvegyi haszonélvezeti jog fenntartása nélkül elrendelendő árverés útján való megszüntetésének is helye lehet ugyan abban az esetben, ha az özvegyi haszonélvezetre jogosított az ingatlan elárverezése esetében rosszabb helyzetbe nem jut, vagyis özvegyi haszonélvezeti jogát

a befolyandó vételárészletre legalább is oly mértékben gyakorolhatja, mint azt addig az ingatlant terhelő haszonélvezeti jog alapján az ingatlanon természetben vagy más módon gyakorolhatta, ennek az esetnek fenforgása azonban itt bizonyítva nincsen. (Curia 1913. ápr. 9. 2639. sz.)

*

168. A közszerzeményi igény, — mely a dolog természeténél fogva a házasság egész tartama alatt rendszerint egységesen bírálható — el, a házasság megszűnésével válik ugyan érvényesíthetővé, de ahhoz alapul maga a házassági életközösség és így elsősorban a házasságkötés szolgálván: annak elbírálásánál, hogy a nőnek a házassági életközösségnél fogva van-e közszerzeményhez igénye, rendszerint a férjnek a házasságkötés idején fennálló személyi állapotát kell irányadóul venni. Minthogy pedig a pernek e részben nem vitás adatai szerint, a házaspár jászkuonok voltak s a házasságot is jászkuon kerületben kötötték: az alperes közszerzeményi igényére nézve a jászkuon statutumok az irányadók és e részben mit sem határoz az, hogy a házaspár a házasság tartama alatt a jászkuon kerületből elköltöztek s örökösök ezen a kerületen kívül is halt el. A jászkuon statutumok szerint pedig a jászkuon nő a házassági kötelek pusztán ténye által még nem válik közszerzővé, hacsak a házastársak a szerzeményi közösséget meg nem állapították, vagy a szerzés alapja nem a nő külön vagyona volt, a fenforgó esetben pedig legfeljebb a férjnek olyan nyilatkozata tekinthető bizonyítottnak, hogy a vagyont a házasság tartama alatt nejevel, az alperessel együtt szerezte, ez pedig a szerzés közösségének törvényszerű alakban megkivánt megállapításával nem egyjelentőségű s ezenfelül a per adatai meggyőző alapot annak megállapítására sem nyújtanak, hogy a szerzés alapja az alperes külön vagyona volt, mert a per adatai szerint örökösöknek sokkal nagyobb értékű külön vagyona volt, mint az alperesnek. (Curia 1913. április 23. 4610. P. sz.)

*

169. Ha valamely megszűnt cégnek egyik volt tagja más személylyel társulva új cég alatt új üzletet nyit, akkor a KT. 89. §-a alapján sem az újonnan alakult közkereseti társaság, mint új jogalany, sem az újonnan belépő társtag nem tehető felelőssé a megszűnt közkereseti társaság kötelezettségeiért. (Curia 1913. március 11. 598/912. v. sz.)

*

170. Imaszéki használati jogok a végrehajtási novella 2. §-ának 1. pontjában felsorolt azon tárgyak közé sorozandók, amelyek végrehajtás alá nem vehetők és így a csődtömeghez sem leltározhatók. (Curia 1913. március 13. 236/913. v. sz.)

*

171. Az életbiztosítási szerződésből kifolyólag a kedvezményezett pusztán a kedvezményezettül való megjelölés ténye alapján, csakis a biztosított esemény bekövetkeztekor szerezhet jogokat, eddig az időpontig azonban őt a biztosítási ügyletből semminemű jog meg nem illeti. Ennélfogva az eredeti kedvezményezett az újabb kedvezményezett rendelés ellen azon az alapon, hogy az a biztosított elmebetegsége miatt érvénytelen, csak a biztosított esemény bekövetkezése után léphet fel és csakis az ellen, akinek kedvezményezetti minősége az ő vélt jogának útjában áll, annál inkább, mert a biztosított szerződés fennállásának tartama alatt a biztosított szerződés feletti rendelkezési jog, ha csak azt másra át nem ruházta, kizárólag a biztosítottat illetvén, ennek még mindig jogában áll az anyagi jog szerint érvénytelennek vitott kedvezményezetti megjelölést egy mással pótolni, vagy egészen meg is változtatni. (Curia 1913. január 14. 2962/912. sz.)

*

172. A Magyar Jelzálog-Hitelbank cég által kibocsátott konverzionális nyereségekötvény megsemmisítése a budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék elé tartozik. (Curia 1913. január 17. 5988/1912. sz.)

*

173. A családtag, ki az állítólag kikötött szolgálati díjat az örökösök életében az évek hosszú során át nem követelte, s annak háztartásában nemcsak ő, hanem neje és két gyermeke is ellátásban részesült — munkásságára nézve kielégítettnek, s így az ellenértéknek különben is csak utólagosan történt kikötése szinlegesnek tekintendő. (Curia 1913. január 14. 3283/912. sz. a.)

*

174. A testvér nővérenek és sógorának eltartási és gyógykezelési költségeit külön kikötés nélkül is követelheti, különösen ha szegény sorsánál fogva fel nem tehető, hogy rokonát a rokoni viszonyból fogva csupán jószívűségből gyógykezeltesse és tartassa. (Curia 1913. március 18. 1379/1912. sz. a.)

*

175. Igaz ugyan, az újabb birói gyakorlat értelmében a váltóbirtokos a fizetési helyre nézve kitöltetlenül kapott váltót ellenkező megállapodás hiányában utólag telepítheti; azonban ha ezzel a joggal már élt, akkor e joga alapján, tehát jogszerűen a váltóra már reávezetett telepet a váltókötelezettek beleegyezése

nélkül többé nem törölheti, vagyis, tévedés esetét kivéve, az ekként jogszerűen kitöltött váltó tartalmát többé meg nem változtathatja, mert a változtatás a váltókötelezetek sérelmével járhat. (Curia 1913. május 21. 322/1913. v. sz. a)

*

176. Eladási ügylet közvetítésére adott egyszerű megbízás nem foglalja magában, — külön kikötés nélkül és önként értendően, — a megbízónak arról a jogról való lemondását, hogy az eladóvá tett dolgot a megbizási közvetítő által ajánlott vevőn kívül másnak eladhassa. (Curia 1913. június hó 11. 3502/1912.)

*

177. Bizonyított tartozáselismerés a szolgáltatásra önállóan kötelez ugyan, azzal szemben azonban az elismerő adós mégis szabadulhat a kötelezettség teljesítése alól, ha kimutatja, hogy a tartozáselismerés alapjául szolgáló kötelem bírói uton nem érvényesíthető, vagy pedig fenn nem állott. (Curia 1913. április 15. 4496/912. sz.)

*

178. Az apa és fiu közti vagyonátruházásnál, ha az adásvétel jogcímén történik is, a vélelem az, hogy az átruházás ingyenesen történt; ennél fogva az okiratnak az a tartalma, mely szerint a vagyont átadó apa az okiratban kitett vételár felvételét elismeri, annak tényleges kifizetését nem bizonyítja. (Curia 1913. április 16. 4429/912. sz.)

*

179. Oly szerződés, melylyel az egyik fél vagyoni előnyt ígér, vagy ad, a másik fél pedig azt a maga, vagy harmadik személy részére kiköti, vagy elfogadja azért, hogy a maga, vagy harmadik személy illetéktelen befolyását a hatóságoknál, a vagyoni előnyt ígérő vagy nyújtó fél érdekében és javára felhasználja, mint a jó erkölcsökbe ütköző ügylet jogvédelemben nem részesülhet s abból bíróilag érvényesíthető kötelem nem származik. Nem a befolyás felhasználásának és gyakorlásának üzletszerűen való megfizetése, hanem egyáltalában annak megfizetése (díjazása) okozza az efféle ügylet erkölcsi fogyatkozását. Ilyen ügylet díjazás kikötése dohánynagyáruda kijárásaért. (Curia 1913. február 19. 2871/912. sz.)

*

180. Az 1881. évi LX. t.-cz. 183. §-a értelmében az árverési vevőnek szabadságában áll a jelzálogos hitelezőkkel megegyezni abban, hogy az utóbbinak követelése, amennyiben a vételárból kielégítést nyernének, a birtokon teherképen továbbra is fennmaradjanak. Ezen jog gyakorlása nincsen oly módon korlátozva, hogy az erre vonatkozó kérelem a sorrendi tárgyaláson terjesztendő elő és hogy később, a kiutaló végzés meghozatala után, az ilyen kérelem elő nem terjeszthető. (Nagyváradí tábla.)

*

181. Az 1874. évi XXXIV. t.-cz. 47. §-a szerint nem szabad az ügyvédnek ugyanegy időben s ugyanazon ügyben mindkét felet képviselni. Ez a tilalom általános és így nem csupán a peres eljárásra, hanem olyan perenkívüli ügyekre is vonatkozik, amelyekben az ebben résztvevő felek érdeke egymással éles ellentétben áll. (Curia 1913. április 30. 1918.)

*

182. Az a kikötés, amely szerint a felperes a tartozást az alperesnek 10 éven belül egyáltalában vissza nem fizetheti, a felperesre nézve nem kötelező és felperes ezen idő alatt is a visszafizetést teljesíteni jogosítva van, mert a kamatozó törlesztéses kölcsönöknél oly megállapodások, amelyek egy és ugyanazon jogviszonyban kizárólag csak az egyik szerződő fél érdekeit védik, ellenben a másik szerződő fél anyagi érdekének jogos érvényesítését kizárják, joghatálylyal nem bírnak és a tartozás visszafizetése esetén ebben az esetben a kölcsönösszeg felvételét nem tagadhatja meg, hanem csakis megfelelő kárpótlást követelhet. (Curia 1913. jun. 4. 3641/1912. P. szám.)

*

183. Abban az esetben, ha a kötvény a kijelölt kedvezményezettnek átadatik, ez utóbbi beleegyezése nélkül kedvezményezett minőségétől s ezen alapuló jogaitól meg nem fosztható. Kétségtelen, hogy a kedvezményezettül való kijelölés, ennek a biztosító társaság részéről való tudomásul vétele s a kötvénynek a kedvezményezett birtokába való átadása által oly harmadik személy javára kötött szerződés jött létre néhai K. A. és a biztosító társaság között, amelynek alapján ez a kötvény birtokát is megszerezte, tehát beleegyezése nélkül jogaitól meg nem fosztható harmadik személy, aki a szerződés alapján a kötvényből eredett jogait saját jogán és közvetlenül volt jogosítva a biztosító társasággal s illetve bárki mással szemben is érvényesíteni. (Curia 1913. május 15. 1049/V. sz. a szegedi tábla indokainak hhagyásával.)

*

184. Nincs olyan jogszabály, amely az elővásárlási jog megszerzését a vételi ügyletben résztvevő felek közül a vevővel szemben csakis az eladó fél javára korlátozná és hogy az harmadik személy javára ne volna esetleg engedélyezhető. (Curia 1913. június 30. 732. sz.)

Adó- és illetékügyek.

(A m. kir. közigazgatási bíróság pénzügyi osztályának határozatai.)

185. Közös ingatlanukat együttesen és visszteherrel átruházó személyeket egymás között az átruházási illeték nem egyetemlegesen, hanem mindegyiket csak a maga átruházott jutalékára eső illeték terheli.

Indokok: Az 1868. évi XXIII. törvénycikkkel törvényesített illetékszabályoknak ugyanabban az évben kiadott hivatalos összeállításában — megfelelően az átvett szabályok 68. §-ának — a 136. §-ban következőképpen rendelkezett:

„A közvetlen fizetendő illeték lerovására kötelezettek:

4. kétoldalúlag kötelező jogügyleteknél mindkét szerződő fél egyetemlegesen.“

Kizárólag ez a kötelező jogszabály az 1913. évi VI. t.-cz. 5. §-a értelmében az 1913. évi január 1-je után kötött jogügyletekre nézve, mert az 1883. évi XLIV. t.-cz. 95. §-a módosította ugyan ezt a szabályt, de ezek a módosító rendelkezések az 1909. évi VI. t.-cz. 92., 112. §-ai és az 1912. évi LIII. t.-cz. 41. §-ának egybevetett értelmére szerint hatályon kívül helyezettek.

Az illetékszabályoknak fent idézett szakasza az egyetemlegeséget csak a két szerződő félre állapítja meg. Arra az esetre azonban, ha az egyik szerződő fél nem egy, hanem több személy, külön rendelkezést ez a szakasz nem tartalmaz.

Ellenben arra az esetre, ha a dolog vagy jog szerzésénél az egyik részen több a szerződő fél, az illetéki díjjegyzék 65. tételének jegyzetében a következő általános érvényű rendelkezés van:

„Ha két vagy több személy dolgot vagy jogot osztatlanul szerez, ezeket a személyeket egynek kell tekinteni.“

Ennek a szabálynak az értelme nyilvánvalóan az, hogy a szerzés után járó illeték a közös szerzőkkel szemben egységes követelés és hogy ennél fogva a közös szerzők az átruházási illetékért egyetemleges fizetési kötelezettséggel tartoznak.

Olyan rendelkezés azonban az illetékekről szóló törvényekben nincs, amely szerint a közös ingatlanukat együttesen átruházó személyeket is egy szerződő félnek kellene tekinteni s ennél fogva az átruházási illetékért ők is egymás között egyetemlegesen felelősek volnának.

Nem is volna elvi alapja annak, hogy a jogközösségnek azonos hatályu jogkövetkezmény tulajdonítsák, midőn a vissz-

terhes szerződés az együttes átruházóknál a jogközösséget megszünteti, ezzel ellentétben az együttes szerzőknél a jogközösséget létesíti.

Ezekből az okokból a rendelkező részben foglaltak szerint kellett határozni.

(A m. kir. közigazgatási bíróság pénzügyi osztályának 1913. június 14-én hozott XXXV. számú döntvénye.)

Közlemények.

Az aradi kir. közjegyzői kamara f. évi június hó 29-én tartotta meg *Folyovich Sándor* nagyenyedi kir. közjegyző elnöklete alatt rendes évi közgyűlését. A kamarának az igazságügyministerhez intézett jelentése reámutat az ügymenetnek, a váltóóvásoktól eltekintve, az elmúlt évben is tapasztalt visszaesésére és erre való tekintettel is csatlakozik a budapesti közjegyzői kamrának a jegyzői magánmunkálatok megszüntetése tárgyában az igazságügyminister intézett 453/1913. számú felterjesztéséhez. Az új váltótörvény tárgyában a kamra eziránti előterjesztését még kiegészíti azzal, hogy aggályosnak találja az óvásra vonatkozó 92. § azon rendelkezését, hogy az óvásról a jegyzőkönyvek azonnal ugyanazon napon felveendőek és a megóvatolt váltó azonnal kiadandó a váltóbirtokosnak. Az óvás véghatáridején a 3-ik napon félórával a végső határidő előtt nagyon gyakran még vidéki irodákban is előfordul, hogy bankok 20—30 váltót hoznak óvatolás végett s hogy ezek a váltók megóvatolva még aznap kiadassanak, 2—4 órával meg kellene hosszabbítani a hivatalos órákat. Ezért ezt a rendelkezést úgy kellene megváltoztatni, hogy a jkvek felvétele és a megóvatolt váltók kiszolgáltatása az óvástól számított 24 óra alatt legyen az óvatoló közeg kötelelessége.

A közgyűlés által megejtett választásokon megválasztottak: elnökké: *Folyovich Sándor* nagyenyedi, elnökhelyettessé és rendes kam. taggá: *dr. Pálmai Lajos* aradi, rendes kamarai tagokká: *Beles János* kisjenői, *dr. Gyarmathy Ernő* borosjenői, *Sárái Szabó Péter* szászvárosi és kamarai póttagokká: *dr. Halász Ákos* marosillyei és *dr. Mülek Lajos* aradi kir. közjegyzők. Fegyelmi bírósági tagokká: *dr. Gyarmathy Ernő* borosjenői, *dr. Mülek Lajos* aradi,

fegyelmi birósági póttagokká: *dr. Halász Ákos* marosillyei és *dr. Pálmai Lajos* aradi kir. közjegyzők.

*

A jegyzői magánmunkálatok megszüntetése iránt írt fel a belügyministerhez a budapesti ügyvédi kamara; rendkívül alaposan kidolgozott felterjesztésben mutatja ki, hogy a jelenlegi állapot tovább fön nem tartható, ennek indokolását három szempontból világítja meg: elsősorban az országos közigazgatás és a közszolgálat, másodsorban a jogbiztonság és a jogkereső közönség, végül harmadsorban és ügyvédi kar általános érdekeinek szempontjából.

*

A községi és körjegyzőknek az ingatlan-feldarabolásoknál való közreműködése tárgyában a belügyminister a következő körrendeletet bocsátotta ki:

A földmivelésügyi minister úrtól vett értesülés szerint a községi és körjegyzők több esetben oly magánbirtok-feldarabolásoknál is közreműködtek, amely feldarabolások a községi gazdaközönség, mint vevő fél érdekei szempontjából károsaknak bizonyultak, — nem egy esetben pedig, amelyben a nevezett minister úr közigazgatási érdekekből a feldarabolásnál közrehatott s a feldarabolás közérdekű voltára tekintettel a becslést, felmérést s általában a szükséges munkálatokat ingyen végeztette, vagy a vevőket akár a hitelműveltnél, akár más irányban támogatta, oly lanyhaságot, a községi közönség választásából elfoglalt bizalmi állással össze nem egyeztethető oly közömbösséget tanúsítottak, amely a feldarabolási művelet sikeres keresztülvitelét épen az üzletekre számító közvetítők javára meghiusította. Ezek a körülmények, tekintettel arra, hogy az ingatlan-feldarabolások ellenőrzése és irányítása állami feladat: szükségessé teszik, hogy a községi (kör-) jegyzőknek magánparcellázásoknál közreműködése szigorúbb kormányhatósági ellenőrzés alá vétessék. Ehhez képest elrendelem, hogy a községi (kör) jegyzők a magánparcellázásoknál, a köteles hivatalos ténykedést meghaladó közreműködésre a földmivelésügyi minister úr engedélyét mindenkor előzetesen kikérjék s ily engedély nélkül a szóbanforgó birtokfeldarabolásoknál közre ne működjenek. Az engedélyt a vármegye alispánja útján kell kérni. Felhívom, hogy a községi (kör-) jegyző-

ket ily értelemben utasítsa s egyúttal azt is tegye kötelességükké, hogy a földmivelésügyi minister úrnak az ingatlan-feldarabolásoknál közérdekből eljáró szakközegeit ügybuzgó, lelkiismeretes támogatásban részesítsék. (Budapest, 1913. évi márczius hó 17-én. 183.081/IV—a. 1912. B. M. sz.)

*

A hagyatéki tárgyalás során a kiskorúakat és gondnokoltakat érdeklően tett nyilatkozatok gyámhatósági elbírálása tárgyában a belügyminister a következő körrendeletet bocsátotta ki:

Az 1894:XVI. t.-cz. 71. §-a értelmében a gyámhatóságnak csupán a hagyaték tárgyaláson létrejött, az összes örökösödési kérdésekre kiterjedő, a perindítást egyáltalán szükségtelenné tevő egyezség, illetőleg megállapodások jóváhagyására nézve kell okvetlenül határoznia. Ehhez képest a gyámság vagy gondnokság alatt álló egyén képviselője részéről a hagyaték átadása tárgyában egyoldalúan tett, valamennyi többi érdekelt által el nem fogadott nyilatkozatot vagy a hagyaték egész állagára, avagy valamennyi felvetett örökösödési kérdésre ki nem terjeszkedő megállapodást a perreutasítás előtt a gyámhatóságnak érdemben nem szükséges elbírálnia és jóváhagynia.

Kétségtelen azonban másrésről az is, hogy amennyiben a gyámolt vagy gondnokolt képviselőjének ily nyilatkozatát vagy megállapodását a perreutasítás előtt a gyámhatóság el nem bírálta, illetőleg jóvá nem hagyta és a perreutasítás után mégis a tett nyilatkozat, illetőleg a megállapodás értelmében kell a hagyatékot átadni (1894:XVI. t.-cz. 87., 88. §§), akkor a bíróságnak a hagyatékátadó végzés meghozatala előtt, még ha nem is merülne fel póttárgyalás szüksége, mégis a gyámhatóság hozzájárulását vagy jóváhagyását kell kikérnie.

Tekintve pedig, hogy ily eljárás a hagyatéki ügy végleges és teljes lebonyolítását késlelteti: az igazságügyi minister urral egyetértőleg azon eljárást tartom czélszerűnek és ajánlatosnak, hogyha a gyámság vagy gondnokság alatt álló fél képviselője a hagyatéki tárgyaláson oly egyoldalú nyilatkozatot tett vagy az örökösöknek bár csak egy részével oly megállapodást létesített, amely a perreutasítás után akár a per elmaradása, akár a per jogerejű elbírálása esetében (1894:XVI. t.-cz. 87., 88. §§) a

hagyatékátadásának egészben vagy részben alapjául szolgálhat: a gyámhatóság az iratoknak a tárgyalás befejeztével hozzá történt áttétele után egyéb akadály nem léteben mindjárt bírálja el a nyilatkozatot, avagy a gyám, gondnok és a többi érdekelték egy része között létrejött megállapodás jóváhagyása kérdésében az előadott értelemben mindjárt határozzon és határozatát a járás-bírósággal közölje.

Ily eljárás mellett azután a járásbíró az esetek nagy részében a perreutasítás, illetőleg a per lefolytatása után pót-tárgyalás és a gyámhatóság megkérdezése nélkül intézkedhetik a hagyaték átadása iránt.

Magától értetik, hogy amennyiben a hagyatéki tárgyaláson a felek közt egyezség létre nem jött, a kiskorúak vagy gondnokoltak törvényes képviselőinek egyoldalú nyilatkozatait elbíró gyámhatósági határozat a kérdés vitás jellegét nem érinti s azért a hagyatéki bíróság részére csupán a vitás kérdés birói elintézése után az átadó végzés meghozatalánál szolgálhat irányadóul s csupán ennek gyámhatósági újabb tárgyalás mellőzésével való gyorsabb meghozatalát van hivatva előmozdítani.

A fentebbiek szerint tehát a jelzett eljárás ajánlatos lévén, annak czélszerű voltára a gyámhatóságok figyelmét ezennel felhívom. (Budapesten 1913. évi augusztus hó 8-án. 109130/VIII. a 1913. B. M. sz.)

*

A hagyatékok leltározásánál közreműködő közgyámok napidíjának megállapítása tárgyában a belügyminister a következő rendeletet bocsátotta ki:

Felterjesztésére az igazságügyminister úrral egyetértőleg értesítem az árvaszéket, hogy a közgyámoknak oly hagyatékok leltározásánál, amelyekben gyámhatóság alá tartozó személyek vannak érdekelve, a hagyaték terhére való közreműködése nem rendelhető el, mert a felterjesztésben hivatkozott 1877:XX. t.-cz. 170. §-ának 3. bekezdése az 1877:XX. t.-cz. 234. §-án alapult, mely a közgyám közreműködését a mai jogszabályokkal egyezően csak bizonyos esetekben tette kötelezővé, s minthogy az 1894:XVI. t.-cz. 128. §-ának 3. pontja az 1877:XX. t.-cz. 234. §-át hatályon kívül helyezte; az 1877:XX. t.-cz. 170. §-ának 3. pontját alapul venni nem lehet; mert továbbá az ily hagyatékoknak a közgyám közreműködése mellett való leltározását az 1894:XVI. t.-czikk, kivéven

a 39 §. második bekezdésében foglalt esetet, nem rendeli el: mert végül az ily hagyatékok leltározásáról a kiskorúak és gondnokoltak érdekeit a leltározással megbízott községi jegyző mint az árvaszékek az 1877:XX. t.-cz. 184. §-a rendelkezése értelmében kirendelhető közege, e minőségében is ellenőrizheti. Amennyiben az árvaszék ennek dacára mégis feltétlenül szükségesnek tartaná, hogy ily hagyatékok leltározásánál a közgyám is részt vegyen, de csupán abból a szempontból, hogy a kiskorúak és gondnokoltak törvényes képviselői felett felügyeletet gyakoroljon a tekintetben, hogy ezek képviseltjeiket esetleg meg ne károsíthassák (l. a 129,000/1902. B. M. sz. a. kiadott Községi Gyámügy Ügyviteli Szabályzat 14. §-át), ez esetben ezt elrendelheti ugyan, de ezen felügyeletet a közgyám hivatalból tartozik ellátni és ezért a közgyámi állással járó illetményen (fizetésen) kívül külön-külön díjak a hagyaték vagy a kiskorúak és gondnokoltak terhére nem állapíthatók meg. (20,440/1913. sz. rend.)

*

Elmarasztalt tömeggondnok. Egy vidéki csődügy a leltározási költség kiegyenlítése előtt szüntettetvén meg, a kielégítetlen maradt kir. közjegyző és szakértő becsüsök a csődöt kérő és a csődkeréshez csatlakozó hitelezőket s ezenfelül a tömeggondnokot, ez utóbbit azon az alapon kérték marasztalni, mert az összes kiadások kiegyenlítése előtt a csőd megszüntetésébe beleegyezett s a kezei között levő tömeget a kiadások kiegyenlítése előtt kiadta. A kir. törvényszék a kervényezők kérelmének csak részben és annyiban adott helyet, hogy a kiegyenlítésen leltározási költségek viselésére csupán a csődhitelezőt kötelezte. A debreczeni kir. ítélőtábla az elsőbíró végzését részben és akként változtatta meg, hogy az összes költségek megfizetésére nem a csődöt kérő hitelezőt, hanem a volt tömeggondnokot marasztalta, indokolván ezen rendelkezést a következőkben: A birói gyakorlat szerint a csődöt kérő hitelezők abban az esetben, ha a bíróság a csődöt az eljárási költség előlegezése nélkül nyitotta meg, az eljárással felmerült kiadásokért s ezek között a leltározással felmerült díjakért csak abban az esetben felelősek, ha ezek a leltározott vagyontól fedezetet nem találnak. Minthogy azonban a fenforgó esetben a csődleltár szerint a csődtömegnek 17,992 korona 54 fillér értékű vagyona volt, amely a csődnyitási eljárásnak a 11435/911. számú végzéssel történt

megszüntetésekor a közadósnek kiadatni rendeltetett és ilykép a leltározással felmerült költség a csődvagyonból fedezhető volt volna: ennél fogva nyilvánvaló, hogy sem a csődöt kérő M. Károly, sem a csődneyítési kérvényhez csatlakozó többi hitelezők a leltározással felmerült eljárási költség viselésére nem kötelezhetők. Ellenben, minthogy arra a körülményre, hogy a leltározással felmerült díjak a csődvagyonból kielégítést nem nyertek, kétségtelenül a tömeggondnoknak az a mulasztása szolgáltatott okot, hogy a szóbanforgó leltározási költségeknek a csődvagyonból leendő kielégítése iránt nem intézkedett, sőt az 1911. évi június hó 24. napján 11260/911. szám alatt felvett jegyzőkönyvben kifejezetten kijelentette, hogy a költségek és díjak ki által leendő viselése tárgyában intézkedést nem kíván, aminek következtében a bíróság a 11435/911. szám alatt hozott végzésével a határozathozatalt ebben a kérdésben a tömeggondnok kívánságára való hivatkozással mellőzte s a zár alá vett csődvagyonnak a közadós részére való kiadását elrendelte; s minthogy ezzel a tényével a tömeggondnok a szóbanforgó leltározási költségekért a felelősséget magára vállalta, ennél fogva figyelemmel arra, hogy az eljárás adatai szerint a közadós a zár alól feloldott vagyont utóbb elidegenítette s hogy a kérvényezők a közadós felelősségének a megállapítását nem is kívánták, ennél fogva a szóbanforgó leltározási díjaknak, valamint a jelen eljárással és a sikeres felfolyamodásokkal felmerült költségeknek a megfizetésére dr. M. László ügyvéd volt tömeggondnokot saját személyében kötelezni kellett. A m. kir. Curia: a felfolyamodásokat hivatalból visszautasította. (1913. május 8. 367.)

*

Személyi hírek. *Dr. Stern József* kir. tanácsos, budapesti gyakorló ügyvéd Budapest székesfőváros III. kerületébe közjegyzőnek neveztetett ki. A *Nagy Gyula* kir. közjegyző lemondása folytán megüresedett munkácsi kir. közjegyzői állásra dr. *Horthy István* ilosvai kir. közjegyző helyeztetett át.

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkivüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

ELŐFIZETÉSI ÁR:	Felelős szerkesztő:	Szerkesztőség és kiadó-
Egész évre . . . 10 kor.	Dr. HOLITSCHER SZIGFRID	== hivatal ==
Félévre . . . 6 „	budapesti kir. közjegyző.	Budapest, VI, Andrassy-út 1.

Tartalom. A magyar közjegyzői intézmény története. — Közvégrendelet tétele a magyar ptkv. második szövege szerint. — A közjegyzőhelyettesi kérdéstről. — Felsőbírósi határozatok. — Közlemények.

A magyar közjegyzői intézmény (1874:XXXV. és 1886:VII. törvénycikkek) története.

Irta: Rupp Zsigmond, budapesti kir. közjegyző.

(Folytatás.)

Bogdány Lajosnak javaslata nemcsak mintegy hivatalos jellegénél fogva, hanem azért is megérdemli a kivonatos közlést, mert kiindulási pontul szolgált a nemsokára közzétett hivatalos kormányjavaslatnak.

Czélszerűnek tartom azonban előzőleg még a *francia közjegyzői törvény (21 ventose XII) azon főelveit és szabályait kivonatosan ismertetni*, melyeket részben Bogdány Lajos is kívánt, recipiáltatni, és pedig annál is inkább, mert úgy hiszem, intézményünk minden barátjának különben is csak szolgálatot teszek, ha a francia közjegyzői